

Zdeněk Pošival

Satanovni Kone

ÉPOCHA

Zdeněk Pošíval

Satanovi Koně

V roce 1671 na Bukovské tvrzi
znenadáni uhynie stádo ušlechtilých koní
a jejich hlídač je nalezen mrtvý.
Pátrání po příčině neštěstí vede
k záhadné postavě satana.

Proč mu byla určena krvavá oběť
a kdo ji vykonal? Drsný příběh
plný dobrodružství a sugestivní historické
atmosféry má sympatického vypravěče,
zemanského syna Jožika, který postupně
dozrává v hlavního hrdinu,
schopného vše zdárně vyřešit.

ISBN 978-80-7425-266-2

9 788074 252662

Satanovi koně

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Zdeněk Pošíval

Satanovi koně

Zločin na Bukovské tvrzi

NAKLADATELSTVÍ EPOCHA

Copyright © Zdeněk Pošíval, 2003, 2015
Cover © Karel Kárász, 2003, 2015
Layout © Josef Kroupa, 2003, 2015
Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2015

ISBN 978-80-7425-448-2 (pdf)

Podobnost osob románu s lidmi i událostmi své doby je záměrná, avšak historické skutečnosti odpovídá pouze částečně. Nejedna z uvedených příhod se sice opravdu stala, právě tak jako místa děje po výtce existují, ale souhrn událostí v ději je smyšlen. V látce nejde o dějepřavu, ani o historickou rekonstrukci, ale o poněkud dobrodružné zahrávání si s představou, že změnil-li se svět, není jisté, týká-li se to následně i povahy člověka.

Kapitola první

Podivné ráno

Hrdlo svírala obava. „Pane otče, něco se děje!“
„A co, Jožíku?“
„Nevím, ale něco podivného!“

Vpadl jsem mu do ložnice bez obvyklé výzvy ke vstupu, přestože mě za to čekala nepříjemnost. Za jiných okolností by mě otec přinejmenším seřval, jelikož paní Ludmila na vedlejší polovině postele vystrkovala na svět poloobnaženou zadnici, ale zmožená prací a možná i nočním obcováním se svým mužem, se onoho rána naštěstí nevzbudila.

„Kde se co děje?“

„Asi... v ohradách...“

Byl jsem natolik vyděšený, že mému bezděčnému a nepříliš mravnému pohledu nevěnoval otec naštěstí pozornost. Leda byle přehodil pokrývku přes svůdně oblé pozadí ženy, mojí macechy, a na nahaté tělo si rychle natáhl nohavice. Jezdecké škorně obul rovnou na bosé nohy, halenou se vůbec nezdržoval. V síni popadl palaš a nabitou bambitku. Vyběhl za mnou na nádvoří.

„Copak se tam stalo?“ zeptal se již nahlas před domem. Svítalo sice, ale den byl dosud zahalen mlžným ranním oparem. Nebylo vidět dál než na pár kroků. „Lupiči?“

„Nemám zdání, pane otče,“ odpověděl jsem v poklusu, „ale nebude to nic dobrého.“

„Proč myslíš?“

„Já... já nevím...“

Stáje jsme v rychlosti minuli, abychom se nezdržovali vyváděním valacha, jediného koně, jenž zůstal oné noci pod střechou, kdyby bylo zapotřebí bez meškání vyrazit do města. Pes vykoukl z boudy, ale nevylezl. Proběhli jsme otevřenou bránou. V běhu mi otec volal do zad. „Ptám se tě, hrome, proč si myslíš, že se u ohrad něco přihodilo?“

„Slyšel jsem výstřel.“

„Já neslyšel nic.“

„Měl jsem v noci otevřené okno.“

„Dobrá,“ zadýchal se otec, „a co dál?“

„Dál snad... Už nic.“

„Mluv, co ti haraší v hlavě!“

„To divné ticho,“ oddychoval jsem v poklusu i já. „Po výstřelu by se koně měli buď plašit, a pak by přece bylo slyšet dusání i ržání, anebo by dělali koně i zloději randál, jak by zvířata odháněli...“

„Je neprůhledná mlha. Zahlédl's v ní pohyb?“

„Žádný pohyb, pane otče,“ vykřikl jsem zepředu zděšeně do toho nezvyklého ticha. Od dvora Bukova k přenosné ohradě bylo necelou římskou míli, asi tak těch tisíc dvoukroků, ale jitrní opar a nedostatek světla před východem slunce kalily výhled na ohrazený prostor. Nechávali jsme tam stádo na pastvě i v nočním chladu, aby se plaváci pod bedlivým dohledem mého dědečka Meka otužovali do nepohody.

Zastavili jsme se až u ohrady.

Musel jsem se chytit břevna, abych neupadl.

I otec třeštil oči a bezmocně lapal po dechu.

Vodní páry jitřního úsvitu pluly nad ohrazenou pastvinou a jak stoupaly kamsi k nebesům, či mizely do země, obnažovaly desítky ztuhlých koňských těl. Trčely z nich všelijak hrůzně pokroucené údy a spolu s nepřírozně splasklými břichy zvířat svědčily o rychlé smrtelné křeči.

Od vestfálského míru uplynulo přes dvacet let, a přestože se válčilo v různých zemích i nadále, měl jsem od dětství jen v paměti vyprávění děda i otce o strnulosti pobitevního pole, v němž tlely pozůstatky padlých. Děsivá díla zkázy způsobovaly za války ovšem zásahy bodných, sečných i střelných zbraní a ze smrtonosných vzpomínek ve vyprávění mi přezníval obraz ubitých lidí, mezi nimiž se tu a tam nacházelo i mrtvé zvíře. Pokud nepřítel nepoužíval všesmrťící artilerii, pobíhali prý častěji na bojištích koně už samotní, bez pobitých jezdců. Opuštění, zmatení, splašení, ržající děsem, ale pořád živí.

Tuhle noc nepřežilo v ohradě jediné zvíře.

Zmocnila se mě nejhorší hrůza.

Na podobný výjev jsem nebyl připraven a dokonce neslyšel nikdy o tom, že je možné, aby v tak krátké době a najednou uhynulo celé stádo koní. Před pár lety prý sice nechal jakýsi plukovník Buttler ostudně podřezat na Moravě sto zvířat poražených Švédů, aby alespoň koňským masem nasýtil vyhládlé vojáky. Zním málo lidí, kteří by zatoužili pozřít maso z koně a v naší ohradě šlo jistě o něco jiného. Na mrtvých koních nebyly vidět známky zjevného násilí. Úlek a hlavně dojetí mě přemohly. Popřely ve mně mužnost a já se nad tou spouští prostě a bezmocně rozplakal. Nedařilo se mi to překonat, ale po chvilce mě probralo otcovo zoufalé zvolání.

„Meku!“ vykřikoval otec do krajiny. „Ozvi se mi! Kde jsi, Meku?“

Odpovídalo mu ticho.

„Meku!“ opakoval dědečkovo jméno. „Meku...!“

Nic. Nad ohradou začal kroužit luňák.

„Počkej tady!“ nakázal mi otec a oběhl ohradu na druhou stranu. „Podívám se po něm k potoku.“

A tam to uviděl.

Na místě u silného opěrného kůlu dřepěla v mlze nehybná postava. V polosedu tady skonala strážný honák. Svíral dosud pevně mezi koleny mušketu. Její hlaveň končila v ústech roztržštěné hlavy.

Vysvětlovalo to ranní výstřel.

„Co jste našel, pane otče?“ křikl jsem z dosud zamlžené druhé strany ohrady, ale neozval se. „Proč mlčíte, odpovzte mi?!“

Otec se konečně ozval. „Nechod sem, Jožíku!“

„Proč?“

„Našel jsem Meka...“

„Co je s dědečkem?“

„Zastřelil se... Říkám ti, zůstaň, kde jsi!“

Mrtvé ticho narušilo sílící bzučení.
Nad pastvinou se začaly slétat mouchy.
Nevydržel jsem to, předklonil se a začal dávit.

Podivné jitro zasáhlo celý bukovský dvůr. Toho osudného dne začala vůbec celá řada velice záhadných jevů, jež nemohly vzniknout pouhou souhrou náhod, ani důsledkem prazvláštního vzrušení.

Aniž obě ženy, jež zůstaly uvnitř domu, věděly, co se přihodilo v ohradě, podlehly nutkání sdílnosti. Snad se tak stalo neobvyklou a náhlou nejistotou, doléhající na ně zcela bezděky. Způsobila jakési okamžité vymknutí věcí z obvyklého řádu každodennosti.

Nevím.

Teprve později se ke mně doneslo vyprávění o zapovězeném rozhovoru mezi paní Ludmilou a její dcerkou, k němuž nemělo zatím dojít. Alespoň nikoliv bez otcovy a mé přítomnosti. To si před lety otec, bukovský zeman, slíbil se svou ženou, ale slib zůstal oslyšen. Vidím v tom rozdíl mezi letorou mužskou, ve stavu velikého pohnutí spíš mlčenlivou, a ženskou náturou, léčící si pohnutí obvykle neskrývaným pláčem a ještě častěji přívalem zbytečných slov.

„Kam šel tatínek s Jožíkem?“

Paní Ludmila nejprve mžouravě a nechápavě pohlédla na dceru, stojící neklidně u její postele, roztržitě sáhla vedle sebe do prázdna, jako by si chtěla ověřit, že je opravdu v loži sama. „Maruško, já ani nevím, že někam šli,“ probírala se.

„Oni však odešli.“

„Bez snídaně...?“

„A takhle kvapně ještě nikdy,“ usedla dívenka na okraj matčiny lůžka. „Nevím ani kvůli čemu, paní matinko, ale...“

„Ale co?“

„Popadla mě tíseň.“

„Sama od sebe?“

„Probudila mě nějaká rána,“ chopila se matinky za ruku, „Jožík ke mně nakoukl, byl strašlivě rozrušený a říkal, že to byl výstřel. Někde pryč u ohrad. Nakázal mi, abych radši vstala a šla za vámi...“

„Proto pociťuješ tíseň?“

„Jožík sebral zbraň a odebral se pro tatínka.“

„Otoč se!“ Paní Ludmila spustila nohy z postele, rukou sáhla pod sebe, vytáhla zpod lůžka noční nádobu a dřepala si. „Mek určitě střílel na nějakou škodnou,“ ulevovala si zurčivě a zívala. „Ve vsi někdo povídal, že nedávno zahlédl brtníka, jak se toulá v doubravách po okolí Křemešníka...“

„Medvěd by spíš zadával někomu kozu, berana nebo tele, než by si troufnul na hřebce mezi naše stádo,“ vrtěla hlavou dívenka pochybovačně.

„Já vím, že náš Šturm by dokázal kopyty rozdupat třeba i toho brtníka,“ otrásla se zemanka, vstala a natahovala si přes košili kacabajku, „ale ono se to vysvětlí, však uvidíš. Radši přihod' pod kozub pár štěpinek a oživ oheň. Až se mužští vrátí z ohrady, budou se chtít napít horkého mlíka...“

„Co když ohradu napadli zloději?“

„Nestraš!“ napomenula dcerku, ale neznělo to nikterak přesvědčeně. Navlékla si přes hlavu sukni, kolem boků ovázala kaloun zástěry a obepnula se. Ramena i hrud' překryla širokým a dlouhým límcem. „A nepřivolávej neštěstí!“

„Nic takového nedělám.“

„Zlých věcí na Bukově jsme si užili víc než dost...“

„Mamičko,“ přerušila matku s odmítavým povzdechem, „slyšela jsem o tom soužení za války už nejmíň stokrát.“

„Neodmlouvej!“ pozdvihla káravě hlas paní Ludmila.

Dívka trhla ramenem a shýbla se pro nádobu. „Vynesu po tobě nočník.“

„Vynesu si ho sama,“ pravila zemanka. „Pomodlila ses po ránu vůbec?“

„Neměla jsem na modlitbu ani pomýšlení...“

„To není pěkné,“ napomínala dcerku mrzutě paní domu, „a nechod' mi po domě v noční haleně.“

„Nikdo mě nemůže vidět, není tu ani noha.“

„To tě neomlouvá od slušnosti,“ nasadila si čepec na hlavu.

„Dneska mě celou něco tíží.“

Dívčino přiznání zemanku znepokojilo. Její patnáctiletá dcerka vyrůstala na samotě dvora a byla navyklá na ostražitý život.

„Nevěřím na tvoje tušení,“ ujistila ji paní Ludmila, ale neznělo to přesvědčivě, „jsi ještě děcko.“

Maruška vzdorovala. „A proč pocítuju tíseň?“

„Kdyby se mělo dít něco špatného, holčičko,“ uchopila Marii za obě ruce, přitáhla si ji a přivinula konejšivě k sobě do náruče, „tvůj otec by mě jistojistě vzbudil, abych za ním zavřela dům na petlici a utemovala okenicemi skla. Vždycky se tak činilo a děkuj Pánu Bohu, že si ty doby nepamatuješ.“

„Přesto se něčeho bojím, paní matinko.“

Ludmila ještě víc přitiskla dcerku k sobě. „Nedovolím, aby se ti stalo něco zlého, Maruško,“ zlomil se jí hlas, ale políbila dcerku na tváře. „Jsi všechno, co mám...“

Dívka však přijala matčinu náhlou něžnost nevrle. „Tomu nerozumím... Jak všechno?“

„Všechno, co mám opravdu svého!“

„Máte přece nás všechny.“

„Tebe mám nejradši.“

„Víc než tatínka?“

„K tatínkovi chovám lásku jako k muži.“

„Ty lásku vážíš?“ vyjekla dcerka.

Zemanka znejistěla a hned neodpověděla.

Dívku ta odmlka znepokojila. „Proč mlčíš?“

Matka hledala slova. „Po smrti tvého bratříčka, když skoro celý Bukov zkosila černá smrt, jsme už nedoufali, že se nám narodíš,“ odpovídala pomalu, „ale potom nastal zázrak...“

Panenko Marie vyslyšela moje modlitby. Proto jsi dostala její jméno...“

Dívka se maličko od matky odtáhla. „A co Jožík?“

„Co s ním má být?“

„Jožík je vlastně *Josef*, ne?“

„Nu... jistěže je Josef.“

„Dostal přece jméno po tatínkovi.“

„To... to nevím.“

Dívku odpověď zarazila. Opakovala otázku v domnění, že nesprávně slyšela. „Nevíte, čím nosí jméno?“

„Ne, nevím to...“

„Jak to?“

„Nevím to přesně.“

„Copak není váš?“

Matka otázku své dcery přeslechla a neodpověděla.

„Ptám se vás, paní matinko,“ opakovala Maruška otázku důrazněji, „copak Jožík není váš?!“

„Já... já nevím...“

„Cože? Takovou věc může žena nevědět?“

„Jistěže, jde to vědět,“ zaváhala trochu paní Ludmila, ale hned se vzpamatovala, „totiž, on není jen můj, je prostě náš... Nás všech...“

„Říkáte to nějak divně.“

„Vždyť víš, že Jožík patří do rodiny...“

„Říkáte to divně,“ opakovala dcerka.

„Říkám, že není jenom můj!“

„A co tím chcete říct?“ zeptala se dívka nedůvěřivě.

„Nepatří mi.“

„Jak to, že ne?“

„Jak...?“ opakovala matka nejistě, zalitovala, že na to připustila řeč. „Běž už do kuchyně!“

„Půjdu,“ nedala se odbýt dcerka, zrudla, vymanila se z matčiny náruče a o krůček od ní odstoupila, „ale jak to, že vám Jožík nepatří?“

„Běž do kuchyně!“

„Je můj bratr!“ vykřikla vzdorovitě. „Vy ho snad máte ráda jinak než mne?“

„Takhle se mnou nemluv, Marie!“

„A jak s vámi mluvím?“ zarputila se dívka.

Ludmile se zatmělo před očima zlobou. „Troufale!“

„Vždyť mluvím o vlastním bratrovi!“

„Možná vlastním po otci!“ vyhrkla proti své vůli a už nedokázala zastavit nečekaný nával do hlavy.

„Co... co to znamená?“

Paní Ludmila se rozechvěla a neodpověděla.

„Paní matinko,“ zůstala dívka neodbytná, „ptám se, co to znamená?“

„Jednou k tomu beztak muselo dojít,“ vzdychala zeman-ka, „ale ve snu bych se nenadála, že to bude dneska a takhle bez rozmyslu... Byla bych radši, kdyby u toho byl tvůj otec...“

„K čemu musí dojít?“

„K čemu, k čemu...?“ Paní Ludmila zaváhala, znovu si povzdechla, uhodila několikrát bezmocně pěstičkou do pelesti a náhle to ze sebe vychrlila. „Jožík je prostě synem jiné ženy.“

Věřím, že paní Ludmila tehdy vzápětí zalitovala, že jí to sdělení vypadlo z úst, ale zpátky se vzít nedalo, jelikož Maruška slyšela dobře a odbýt se nedala. „Jaké ženy?“

„Mekovy dcery.“

„Ježíši!“

„Nerouhej se!“

„Ježíši!“ zašpítala dívka justamentně, ale odmlčela se. Odvrátila se k oknu a hleděla mlčky do svítání. „Nezlobte se, kde je ta žena?“ zeptala se po chvíli, aniž otočila hlavu.

„Ona snad... ona...“

„Co ona?“

„Umřela, když bylo Jožíkovi šest let.“

Dívčino ranní rozpoložení z nepochopitelné tušené obavy se změnilo v podezíravost. „Nikdy jste mi o tom nepověděla, paní matinko,“ pravila nechápavě. „Proč až dneska?“

Paní Ludmila neodpověděla, odvrátila se a vydala se ke schodům, vedoucích od ložních komnat do přízemí ke kuchyni a ke vstupní a jídelní síni.

„Obleč se, Marie!“ řekla pouze.

Rozednilo se.

Jitřní opar v údolí se rozplynul.

Červnové slunce prozářilo bezoblačný den, byť tak zcela rozkrylo i bezútešný pohled na děsivé dílo smrti na pastvině v lukách mezi hlubokými lesy v kraji pod Křemešníkem.

Nejprve jsem se narovnal a do dlaně si otřel potřísněná ústa a bradu od nezadržitelných zvratků. Pohlédl jsem přes ohrazení a přes trčící strnulé údy v křečích posílých koní až na druhou stranu plotu, odkud na mne mlčky a zděšeně zíral otec. Netroufl jsem si porušit zákaz přiběhnout tam a klást otázky. „Vrať se na Bukov, Jožíku!“ vykřikl na mne. „Zapřáhní valacha do kárky! Chci odvézt Meka na ves do péče k páterovi. A nezapomeň naložit kus plátna na rubáš...!“

„Chtěl bych vidět dědečka.“

„Ne!“

Udělal jsem pár kroků. „Musím ho vidět, abych...“

„Stůj!“ nenechal mě domluvit.

„Tak dobrá, pane otče, ale proč nesmím...?“

„Učiň, co jsem nařídil!“ křičel otec vztekle. „Radši sem pošli s tou károu Ludmilu.“

„Paní matinku?“

„Znáš snad na Bukově jinou?“ vyjekl tak podivně, jak jsem ho do té chvíle neznal.

„A co pak?“ zeptal jsem se.

„Ty sám zůstaň ve dvoře, všude dobře pozavírej, v domě vartuj Marušku a arkebuzu nepouštěj z ruky!“

„Po snídani k nám přijdou lidi svážet seno,“ připomněl jsem mu jako hospodáři.

„Pošli je zpátky do vsi!“

„Co jim mám říct?“

„Cože?“ pravil otec roztěkaně, jakoby se přemáhal, aby si dal dohromady myšlenky. „Řekni, že jim vzkazuju, ať dneska svážejí na faru nebo pro sebe.“

„Copak můžou bez našich koní?“

„Neuvědomil jsem si to, hrome!“ zaklel. „Něco si přece vymyslíš jako výmluvu, ne?“

„A budou-li se vyptávat?“

„Oznam, že si prostě vyměníme den.“

„Mám vyjevit proč?“

„Můžeš, ale řekni jen, že se přihodilo neštěstí...“

„I co se stalo?“

„O tom pomlč! Řekni, že víc nevíš.“

„Dlouho to nezamlčíme, pane otče.“

„Vím, ale chci mít čas rozhlédnout se. A běž už!“

Zmizel jsem na cestě úvozu ke dvoru a on, jak mi sdělil později, se sklonil znovu k mrtvému...

Kule z muškety zcela rozmetala oběti hlavu.

Na opěrném kůlu ulpěly zbytky dědečkova mozku a všude kolem byla tráva potřísněná ještě nezaschlou krví. Otec sáhl po té zbrani, opatrně vytáhl hlaveň z roztráštěné lebky, oťrel kovové ústí muškety o trávu, aby ji zbavil tělesných zbytků, a odhodil stranou. Potom uchopil nebožtíka pod rameny, odtáhl ho od kůlu a položil do trávy. Tělo bylo vláčné, *rigor mortis* dosud nenastal.

Rozhlédl se.

Pár sáhů od místa dědečkova smutného konce se nacházelo u vyhaslého ohniště jeho noční ležení. Zvedl honákovu houni, máchnul s ní párkrát nad jeho mrtvolou, aby odehnal

hejno much, a přikryl nebožtíka. Nikde však neviděl Mekovu kazajku. Poodstoupil a o cosi zakopl. V trávě ležela čutora. Tuhletu nádobu nikdy u svého pohůnka neviděl. Zdvihl ji a přičichl. Čpěla z ní pálenka.

A to bylo čímsi silně nevěrohodné.

Dědeček Mek měl původ ve Skotsku. Na Bukově však žil od roku 1622, kam ho již před téměř padesáti lety přivezl tábořský strýc, bratr starého bukovského zemana. Bojoval nejprve v Táboře na straně českých stavů, ale když město dobyl generál Marradas, nechal se k němu naverbovat za slib, že obdrží žold i za dobu, kdy sloužil stavům.

Tak to chodí pořád, ale nepřiznává se to.

Na podzim léta Páně 1621 se proto strýc zúčastnil tažení Marradase na Karlštejn proti zbytkům někdejších vojsk českého krále Fridricha Falckého. Nepoddajné obránce tvořila najatá posádka skotských žoldnéřů a držela hrad urputně, dokonce i po tom, když na pražském Staroměstském rynku padlo pod Mydlářovým mečem 27 hlav českých protestantů. Posléze se vyhladovělí Skotové museli generálovi vzdát. Jako pokutu za vzdor jim vítěz odebral ženy a děti. Trest byla z nouze ctnost. Skotům to bylo jedno. Lidská kořist pocházela totiž ze zadní chasy, jež provází odjakživa každou armádu, svléká padlým lidem šatstvo, obuv a zbroj, obírá je o cennosti a všelijak přitom parazituje.

Na bratra starého bukovského zemana zbyl pouze vyhublý jedenáctiletý sirotek, o něhož vlastně nikdo nestál, protože nevypadal, že by dokázal jako *rab* zastat i jednodušší práce. Pro strýce znamenal, že bude muset živit jeden krk nadarmo. Po roce v Táboře s ním ztratil trpělivost a snažil se ho zbavit. Udělal to chytře. Jako polozapomenutou splátku na dluh věnoval svému bratrovi tohoto zrzavého zajatce, s obličejem plným pih, jenž sveřepě odmítal vyměnit svou sukničku, již

říkal *kilt*, za slušné nohavice. Našincům nerozuměl ani slovo. Z jeho vlastní hatmatilky šlo jediné vyrozumět, že součástí jeho jména je cosi, co znělo jako *Mek*, víc nebylo možné vůbec vyslovit.

A tak Mek přesídlil na Bukov.

Ale ani tady se nikomu nepodařilo zbavit hoča jistých návyků. Nesnášel spodky a nechtěl nosit kalhoty. A když ze své sukničky vyrostl a nedokázal ukrývat již rašící dospívání, dožadoval se většího kiltu, takže mu museli věnovat odhozenou sukni po bábě starého zemana. Zkrátil si ji hned asi do délky kolen. S novými pány se sžíval jen zvolna. Naučil se rozumět i mluvit po našem a staral se o dobytek na pastvinách. Nechal se bez vzpírání znovu pokřtít, konvertoval na katolickou víru s ostatními Bukovskými, kteří prý tak učinili jen naoko, což ovšem tvrdil zpočátku pro jistotu každý. Mohlo se lehce stát, že by v Čechách zvítězili císařovi protivníci.

Zaslechl jsem šeptat ve vsi, že Mek plnil sice všechna křesťanská přikázání, nikdy nekradl, nelhal, nezabil by ani kuře, ctil namísto svých rodičů starého zemana, nebral jméno Boží nadarmo, nedotkl by se vdané ženy, ale málokdy dokázal odolat zvědavosti svobodných děveček, byť šlo přitom o hrdlo, kdyby je zbavil panenství. Vyhověl prý mnohým z těch, co byly silně žádostivé, ale jak to prováděl, aby přitom nedošlo ke zmíněné úhoně jejich dívčí nevinnosti, to opravdu netuším.

Ze svých někdejších skotských časů setrval až v chorobné šetrnosti a kupodivu v silné nechuti k obžerství. K té patřil i odpor k požívání nápojů s lihem. Zakorenily se v něm vědomím zhouby. Jeho rodiče ho prodali jako sedmileté děcko za soudek rezné do vojenského nevěstince, aby posluhoval kurvám a byl po vůli zvrhlému potěšení bardů. Rodiče záhy sešli ze světa pro chatrnost těla a sešlost ducha z neustálé opilosti.

Mek by se nenapil něčeho, co zavánělo lihem.

A to znamenalo, že dědeček nebyl v ohradě sám.

Bukovský zeman Josef vkročil do potoka, jenž protékal kolem zadního plotu ohrady, na odvrácené straně od cesty, jenž sytil korytem napajedlo pro stádo. Opláchl si ruce a tváře, vymyl si z očí palčivost slz a z olše utrl haluz. Vešel do ohrady. Přičichl k napajedlu a ochutnal.

Voda byla čistá.

Koryto už přetékal. Odpojil ho. Tekutiny z více než třiceti koňských těl se ve zdupané trávě mísily a vytvářely blátivě kalné kaluže. Z ohrady se začal rozšiřovat zápach z kolikových výkalů, jimiž bylo celé prostranství přímo poseto. Smrdutý pach přilákal další mračna much. Vzduch se jimi přímo hemžil, jako by i navzdory teplu a bezvětří nad ohradou sněžila okřídlená vánice. Do muších hejn začínaly nalétávat jiříčky, aby se zmocnily snadné kořisti pro své družky, sedící na vejcích v hnízdech v chlívech. Masařky zalézaly do otvorů těl mrtvých koní a kladly do nich vajíčka. Otec odháněl haluzí od sebe krvelačný hmyz a obešel se sebezapřením všechny zdechlíny. Každou z nich znovu pečlivě prohlížel. Kromě vypoulených očí, vyceněného chrupu a křečí pokroucených končetin z beznadějného udušení zvířat neshledal žádné vnější poranění. Tichá smrt navštívila ohradu zákeřně, nenápadně a bez předchozího varování. Neznal takovou chorobu, aby zkosila celé stádo během jediné noci.

Ani mor a dýměje nezabíjely ihned. Zelená houba dokázala sice zabít, ale tu by kůň nepozřel. Rychle a neslyšně uměly usmrcovat zmije, leč člověka, nikoliv celé stádo koní. Několik sršáňů dokázalo koně udolat, jenže tady by se musel vyrojit a útočit obrovský roj, svést se zvířaty šílenou bitvu, jež by se jednak neobešla bez hluku řehtání a dusotu, jednak by při něm musel zahynout i ne jeden kus bodavého hmyzu. Žádné sršně tu neviděl.

Snad že by nějaké zlé síly z pekla...

V jednom z koutů ohrady našel otec rozdupanou hromádku píce, jíž Mek přikrmoval vojtěškou a hrstmi ovsu denní obrok, aby tak obohatil na pastvině travinu. Rozhrábl zbytek

pícniny botou, ale kromě povadlosti nic zvláštního na ní neshledal. Sebral pár zrněk ovsa a rozmělnil obilí mezi prsty. Vonělo a chutnalo dobře. Mělo i správnou barvu. Zeman se již řadu let nevěnoval válce, ale svému gruntu, a dokázal tudíž rozpoznat i sebemenší zatuchlost. Nezdálo se mu proto, že by obilí někdo namaceroval čímsi nepatřičným. Pak znovu obešel zvenčí celý plot, nevšimne-li si vůkol nějakých stop po cizí přítomnosti, ale přestože v podvečer trochu sprchlo a půda byla navlhlá, nikde nic neobjevil. Ani poblíž dědečkova ležení nebyly jiné otisky, než četné šlépěje bosých nohou, asi po strážci stáda. Otec se vrátil opět na cestu, vedoucí z dolních luk, míjející ohradu našich pastvin, kudy se jezdilo úvozem na pozemky patřící od velkých konfiskací městu Pelhřimovu, ale na té zůstaly jediné čerstvější vyjeté koleje po obručích kol. Někdo tudy provážel fůru sena, taženou párem volů, vedle nichž kráčela a vedla to tažné spřežení mužská osoba.

Kromě šlépějí nebyla v úvozu žádná stopa.

V úvozu se ozval dusot koňských kopyt.

K ohradě pastvin přihrkala kárka s macechou na kozlíku. „Prř!“ zastavila paní Ludmila těsně u plotu, vytřeštila oči a zakymácela se. „Svatá Panno Marie!“

Otec se rozeběhl, aby ji stačil zachytit.

Paní Ludmila strašlivě vykřikla a omdlela.

Bukov vypadal jako po vymření.

Necelý sáh vysoká a pobořená zídka, která tu zůstala po neprostupných hradbách, obemykajících starobylou usedlost, už pohledům zvenčí nebránila. Nebýt hejna slepic, hrabajících na hnojišti s prasnicí na nadvoří bývalé tvrze, či capkajících holubů na hřebenu někdejší pevné věže, jež nyní sloužila jako pouhý špýchar v prvním patře a úplně dole jako kvelb, málokdo by poznal, že není opuštěná.

Stodoly i kolny měly uzavřená vrata kolíky v okách petlic, stejně jako maštale, pouze obytný dům byl neprodyšně uzamčený okenicemi a bytelnými dveřmi, ale i uvnitř se už rozpadal. Kupříkladu za potřebou se odnepaměti chodívalo na *prevét* na konci chodby v patře bývalé tvrze, kde dosud zůstaly ložní komnaty. Dřevěná stolice s otvorem na kamenných krákorcích ústila sice rovnou na hnojiště, ale po dobytí tvrze a po požárech se rozlámala, škvírami táhlo, časem kolem prevétu zmizelo ostění a v zimě se tam nedala vydržet ani ta nejnnutnější chvilka. Nyní se chodilo na nočník, anebo kamsi stranou. V naší bývalé tvrzi, kde to dřív kvasilo životem a hemžilo se lidmi naší rodiny i čeledi, zbyla nás po válce jen hrstečka. V polorozpadlém stavení, kde dřív bývala ratejna s mnoha nocležníky, přespával v jediné slušné sednici už pouze dědeček Mek. Občas jsme si vypůjčili od pátera nějaké *many* na výpomoc, hlavně o senách nebo o žních. Nezbyval čas na nic jiného, než na obstarávání nutné obživy, a když se navíc podařilo přivydělat i pár krejcarů, mluvili jsme o šťastných dnech. Na nějaké opravy nebylo pomyslení, natož síla. Proto těm, jimž leží na srdci hodnota každé duše, aby se přiblížila po trudných letech znovu k Božímu obrazu, přinese všeobecná náprava ještě nesmírnou námahu.

Přesto nás dva bukovský dům spolehlivě ukrýval.

Seděl jsem v síni za jídelním stolem, na němž ležela arkebuz, a nedařilo se mi přemoci pláč. „Zavřela jsi dobře okenice i v patře?“ ptal jsem se sestry.

„Zavřela,“ odpověděla Maruška, ale své slzy nestírala. Hrnu se jí z modrých očí a stékały plnými proudy po tvářích. „A každou chvíli je znovu obejdu a zkouším, drží-li dobře... I petlici na dveřích.“

Skryl jsem si obličej do ohnutého loktu na desce stolu. „Dobře děláš, i když si nemyslím, že nám hrozí ještě něco horšího, než to, co nás potkalo dneska v noci.“

Maruška stála v síni domu za mnou u jídelního stolu, snažila se mě potěšit a konejšit hlazením po rezavých vlasech. Jejich zbarvení, společně s mou růžovou a pihovatou pokožkou, prozrazovaly původ, odlišný od jiných členů bukovské rodiny. „Nechčeš si něco sníst?“

„Ne.“

„Taky nemám na jídlo ani pomyslení,“ štkala zajíkově, „a radši bych se dneska vůbec neprobudila...“

„Tohle nemáš říkat, Maruško.“

„Říká se, že Bukov někdo proklel...“

„Tomu nevěřím,“ zvýšil jsem hlas, „a vím, že Stvořitel zkouší naši vůli.“

„Ale proč tak strašně? Já myslela, že Pán Bůh je hodný a drží svou ochrannou ruku nad svými věrnými služebníky. Ale on dovolil, aby Mek zemřel a zahynulo celé stádo plaváků. Nu, řekni, Jožíku, proč? Proč bych se měla ráda probouzet do tak odpudivého života?“

„Protože život je dar,“ zvedl jsem se od stolu, abych si dodal vůli k myšlenkám, „a je nám propůjčený jenom na chvíli...“

„Páter říká, že život je věčný.“

„Život je věčný, ale ne pro bytost člověka.“

Dívka se naopak ke stolu posadila. „Tomu nerozumím.“

„Stvořitel nám dává jen ochutnat života na tomto světě a každý má přitom možnost se rozhodnout, kam se odebere až mu uplyne vyměřený čas.“

„A kam se odebere?“

„Buď do věčné blaženosti, anebo do věčného utrpení.“

„K tomu slouží ta zkouška na zemi?“

„Slouží k výběru.“

„K výběru nebe nebo pekla?“

„Takhle se tomu říká pro děcka, aby to snáz pochopily.“ Asi mě to uvažování vyčerpalo a znovu jsem si přisedl. „Boží říše má prý nesčetně rozměrů a tvoří jakési kruhy...“

„Kde?“

„To nevím,“ mávl jsem rukou nad sebe, „pro lidské oko kde-si v nedozírnosti všehomíra...“

„Každému se chce odejít ze země do nejlepšího Božího kruhu.“

„Jenže v žádném není dost místa pro všechny duše...“

„Jenom pro duše?“

„Tělesná podoba člověka zůstává v zemi, aby se obrátila v prach.“

„Blaženost nebo utrpení je údělem duší?“

„Jistěže.“

„Libost i bol jsou věcí těla?“

„Ano, ale slast i bolest jsou pomíjivé.“

„Takže do těch nejlepších Božích kruhů se mohou odebrat zase jen lidi s nejlepší duší?“

„Nikoliv lidé, jenom duše. A o tom rozhodne Boží soud, kam smíš odejít. Proto tě na zemi všelijak zkouší a záleží na tom, jak se zachováš. Jak využiješ toho vyměřeného časusvojí návštěvy na zemi...“

„Kdo ví, jak vypadají Boží kruhy?“

„Neznám nikoho. Jenom kněží si myslí, že to vědí. Ale často se mezi sebou o to přou. Vždyť se kvůli tomu vedou války a donedávna prý trvaly nepřetržitě třicet let.“

„Slyšeli jsme to mnohokrát od tatínka, ale nikdy mi to nebylo jasné jako tobě. Jsem snad hloupá?“

„Neznám chytřejší děvče, Maruško.“

„Jak je to tedy možný?“

„Mně to vysvětloval dědeček...“

„Mek?“

„Který jiný?“

„To on ti řekl o těch kruzích a nedozírnosti?“

„Vyjevil mi to jako tajnost: tvrdil, že nějací Keltové, z nichž on ve Skotsku pocházel, přišli na takové věci mnohem dřív než křesťanští proroci.“

„Copak on si pamatoval tak staré časy?“

Kývl jsem a znovu se mi nepodařilo udržet slzy. „On si pamatoval, co mu vyprávěli jako mrňouskovi.“

Mrtvolu zabalil zeman do rubáše. „Jožík říkal, že si to Mek udělal sám,“ pravila paní Ludmila, když se probrala z mrákot a pomáhala muži se smutným nákladem. „Můžu se na něj podívat?“

„Ne, ne,“ nedovolil jí otec, propíchal tkaninu, otvory protáhl dratví a uzlil s ní rubáš, „je to hrozný pohled.“

Naložili Meka na kárku.

Paní Ludmila mávla rukou k ohradě. „Horší než tohle? Viděla jsem spousty mrtvých lidí, ale zmučené koně nikdy.“

„To nelze srovnávat, i když nevím, co je horší pro oči a co pro srdce.“

„Páter nedovolí, abychom Meka jako sebevraha uložili do márnice.“

„Musí to dovolit!“ zvolal otec umanutě.

Přes náklad přehodili ještě houni.

Žena pokrčila odevzdaně rameny a zahleděla se zoufalým pohledem na mrtvé koně. „Myslela jsem, že nám to provedl Mek a potom si vzal život.“

„Mek by se nikdy sám nezmarnil!“ okřikl zeman manželku. „A postarám se, aby měl řádný pohřeb a dostalo se mu místa v hrobě, jako by pocházel z naší rodiny... Lidko, posloucháš mě vůbec?“

Hleděla do ohrady jako očarovaná. „Cože?“

„Říkám,“ opakoval otec, vyšplhal se kozlík a chopil se opratí, „že Meka tady někdo sprostě zmordoval a já se věru postarám, aby skončil, jak zaslouží. Hodláš odjet do vsi se mnou, anebo tu chceš zůstat a koukat na ty mršiny?“

Ludmila se vzpamatovávala. „Nezlob se na mě, Josefe,“ odtrhla oči z ohrady a vylezla roztřeseně na kozlík, „vím, že

bys dal nevím co za to, aby Mek žil. Možná bys za něj oželel i pár plaváků.“

„Tohle není dobré srovnání!“ zavrčel otec.

„Možná že není, ale nezapomeň, že s plaváky zase odešlo všechno, co nás spojovalo s nadějí na lepší časy.“

Stádo vzácných koní získali při prodeji majetku Jakuba Straky z Dudína. Ten plaváky kdysi vyženil. Pocházeli z chovu stáje Albrechta z Valdštejna, kde sloužil otec Strakovy ženy jako vrchní štolba. Po smrti svého pána, frýdlantského vévody, si štolba vymohl na dědicích ponechat několik kusů. Vyšlechtil je sám a věnoval na Dudín pro počinek stáda.

„Plaváci byli nadějí pro Dudín, ale přinesli mu smůlu,“ řekl otec, „a zdá se mi, že přinesly neštěstí i Bukovu.“

Paní Ludmila se zahleděla zdrceně znovu na tu spoušť na pastvině. „Kdo mohl provést bez důvodu takové zvěrstvo? Že by to provedl sám pan Jakub Straka ze závisti, že přišel o svou největší chloubu?“

„Na jakou závist to myslíš?“

„Nu,“ zaváhala paní Ludmila, „myslím, že když nemohl mít plaváky sám, možná je nepřál ani nikomu jinému.“

„Straka byl rád, že jsme štědře zaplatili a on se mohl vykoupit z trestu za zakázané shromáždění kališníků.“

„Ale teď tře bídu s nouzí.“

„Pořád je na tom líp než kdyby hnil v žaláři.“

„V žaláři?“ sykla nesouhlasně matka. „O svou hlavu by přišel, kdybychom mu nepomohli. Ptáš se, kdo mohl provést takovou spoušť? Mne nikdo jiný, kromě Straky z Dudína, prostě nenapadá.“

„Straka by svým koním nikdy neublížil.“

„Jeho už nebyli!“

„Přesto je to nesmysl.“

„Kde bereš tu jistotu, Josefe?“

„Přiznal to ženě a vzkázal, že je rád, že stádo prodal mně do Bukova, aby neskončilo pod sedly cizích rejtarů.“

„Kdo to tedy provedl?“

„Nevím, ale přísahám, že na to přijdu!“ prohlásil otec ne-
skromně a neuváženě.

„Proč se Mek zmarnil?“ pravila Ludmila zamyšleně.

„Říkám, že se nezamarnil!“ zaječel otec a pobídl valacha
k chůzi. Chvilku jeli mlčky úvozem ke vsi. Zeman přemílal
v hlavě, co vypustila z úst jeho žena. „Myslel jsem, Lidko, žeš
znala Meka alespoň tak dobře jako já,“ připomněl. Znělo to
spíš jako vyčítavá otázka.

Oči ženy se zaplavily slzami. „Nikoho nemůžeš poznat tak,
abys za něj mohl dát ruku do ohně.“

„Mlč už, Ludmilo!“ okřikl ji. „Pochopil jsem, co ti přišlo
na mysl.“

Žena polekaně pohlédla na muže. „Co to má být?“

„Podezíráš z toho svinstva Meka.“

„Já? Proč bych to dělala?“

„Myslíš, že se ti pomstil.“

„Mek? Za co by se mstil?“

„Nevíš?“

„Ne.“

„Opravdu ne?“

„Ne, řekni mi to!“

„Za to, jak jsme vyhnali z Bukova jeho dceru.“

„Nepřišlo mi to ani na mysl...“

„Nelži!“

„Nelžu,“ otřela si slzy do rukávu, „od chvíle, kdy od nás
Barbora odešla, uplynulo strašně moc let...“

„Lidi si dokážou udržet zášť po celý život,“ pravil, „ale k ta-
kovým Mek nepatřil.“

„Vím, že ne, i když to byl člověk z konce světa. Byl to podi-
vín. Copak chlap může nosit sukni? Navíc neslušně krátkou.
Beze studu ukazoval obnažená lýtka i s kouskem kolen.“

„Skoti nosí sukni. Říkají tomu *kilt*.“

„Říká se, že chlap v sukni není chlap...“

„Jak může mít kilt spojitost s tím, co se stalo?“

„Nevím... Asi máš pravdu, Josefe.“

„Lžeš! Sama jsi se mi před chvílí přiznala, že Meka podezíráš...“

„To ano, ale myslela jsem, že to provedl třeba z nějaké nebalosti, z opomenutí, nikoliv ze msty.“

„Nevěřím ti.“

„Mek byl už starý, lehce mohl něco přehlédnout...“

„Ne, Mek byl i přes svůj věk velmi pečlivý člověk a na nic nezapomínal.“

„Právě!“ vyhrkla.

„Co právě?“

Žena byla umíněná. „Třeba nezapomínal ani na to údajné příkoří.“

„Vidíš,“ neudržel se zeman a zaječel, „vrtá ti v hlavě Meko-va pomsta.“

„Proč mi tedy Jožík pověděl, že se Mek zastřelil?“

„Někdo chtěl, aby to tak vypadalo.“

„A jakpak jsi to poznal, Josefe?“

„Prrr!“ zastavil zeman valacha. Otočil pohněvaně hlavu ke své ženě. „Obracíš, Ludmilo. Zkoušíš na mě ženské moresy.“

„Co tím míníš?“

„Měníš myšlenky, abys odpoutala řeč od sebe.“

„To ne...“

Nenechal ji mluvit. „Slez dolů!“

„Cože?“

„Slez dolů!“

Ludmila nevěřila vlastním uším. „Co to povídáš?“

„Slez a vrať se domů!“

„Odháníš mě od sebe?“ nechápala.

„Správně!“ řekl otec a odvrátil hlavu. „Jsem naplněný hněvem, smutkem, zlostí... V hlavě mi to bzučí, jako by se mi tam vyrojily včely... Nechce se mi poslouchat ženské tla-chání a zlé výmysly...“

„Ale já...“

„Vrať se, aspoň na Bukově nebudou děti samotné.“

„Radši bych...“

„Slez!“

Ludmila se zvolna spustila z kozlíku.

Bylo to poprvé, co ji zeman od sebe odehnal.

Poprvé po pětadvaceti letech soužití.

Vstal jsem od stolu. „To se mi nezdá.“

„Co se ti nezdá?“ zeptala se Marie vystrašeně.

Vyhlédl jsem ven škvírou v okenici. „Že se u nás ještě nikdo neobjevil na sena...“

„Je brzy. Lidi teprve snídají.“

„A kde jsou naši? Trvá jim to nějak dlouho.“

„Myslela jsem, že chtějí odvézt Meka do márnice...“

„Páter dědečka nepohřbí...“ Nedopověděl jsem už, co mi přišlo na mysl. Přeznělo ve mně cosi jiného. Zadíval jsem se na sestru. „Řekla jsi o dědečkovi *Mek*?“

Dívka beze slova kývla.

„Proč mu říkáš jménem? Chceš se ho snad zříct za to, co provedl?“

„Ne, ne...“

„Říkala jsi mu *dědečku*,“ řekl jsem se špatně utajovanou a zklamanou výčitkou. „Říkala jsi mu stejně jako já.“

„Já vím, říkala jsem mu tak odmalička, protože jsi mu tak říkal i ty,“ vysoukala dívka ze sebe a dala se znovu do pláče. „A měla jsem ho přeci moc ráda. Byl na Bukově jediným stařečkem. Bukovský děd zemřel přece na černou nemoc. I s mým bratříčkem a ještě před mým narozením. A dědečka Štajnera jsem vídala jenom o svátcích v Pelhřimově, jelikož na Bukov zavítal vzácně a málokdy...“ Zaváhala. „Jenomže Mek byl otcem tvojí matky, nikoliv mojím.“

„A co?“

„Věděl jsi to?“

Pokrčil jsem rameny.

„Věděl jsi to?!“ zvýšila hlas.

„Věděl,“ přiznal jsem jí a znovu se odvrátil.

Dívka se tvářila zmateně. „Tys to věděl?“

„Jistě.“

„Ale já se to dozvěděla teprve dneska ráno.“

„Já... já si svoji maminku pamatuju,“ přiznal jsem.

„Nikdy jsi o ní nemluvil,“ nechápala dívka.

Nespouštěl jsem oko ze škvíry v okenici. „Tatínek si to nepřál...“

„Můj tatínek?“

„Ano, náš tatínek.“

„Ale proč to?“ vykřikla Marie. „Co se to dneska děje, Jožíku? Jako by se naráz všechno hroutilo.“

„Já... já nevím...“

„Říká se, že *neštěstí nechodí nikdo samo*.“

Na to jsem už nic neřekl. V síni zavládlo ticho, rušené jen slaboučkým skřípotem hřidelky, na níž byla navinuta šňůra se závažím v hodinách na zdi. Setrval jsem i nadále otočený k sestře zády u okenice a bez hnutí jsem pozoroval nádvoří.

Dívku to zneklidňovalo. „Něco tam vidíš?“

„Ne.“

„Tak něco řekni,“ vybuchla Marie, „a otoč se ke mně!“

„Co chceš slyšet?“

„Proč jsem nesměla vědět o tvojí mamince?“

„Otec z nás chtěl mít rovnocenné sourozence,“ vysvětlil jsem a vracel se ke stolu. „Ve vsi lidi sice tušili, jak to bylo s mojí mámou, ale nikdo si netroufal Mekovu Barboru před zemanem připomínat...“

„Co připomínat?“ pobídla ho dívka k pokračování.

„Že musela opustit Bukov, i když tady spatřila světlo světa. Narodila se jedné děvečce a Mekovi z hříšného vztahu. Ta děvečka umřela při porodu a moje matka vyrůstala zde.“

„Proč musela odejít?“

„Neptej se.“

„Ptám se, bratříčku.“

„Je to dávno a nezapomeň, že umřela.“

„Proč musela odejít?“

„Neptej se!“

Nedala se odbýt. „Chci to vědět!“

„O mrtvých se má mluvit jen dobře.“

„Jožíku,“ vykřikla rozzlobeně Marie, „nechci, abys mi říkal něco nedobrého, ale ptám se, proč tvoji maminku vyhnali z domova.“

„Nedovolili mi povědět ti to.“

„Když mi to nepovíš, ani já ti už nikdy nic neřeknu,“ pravi-la dívka výhružně, „nikdy a nic!“

Na mne to nepůsobilo. „Nepotřebuju nic vědět.“ Zkusila to jinak. „Zato já chci vědět co nejvíce! Sám říkáváš, že čím víc člověk ví, tím více věcí i prožije, ale teď se ti hodí mluvit jinak. Jsi snad pokrytec, Jožíku?“

„Netrap mě, Maruško, nechce se mi mluvit.“

„Hlavně nemluv hlouposti.“

„Sama jsi si ještě před chvíličkou postěžovala, že by ses dneska radši neprobudila... Copak není všeho dost?“

„Nechci dostávat špatné noviny po kouskách,“ odmítala výmluvu a váhání. „Proč musela tvoje matka odejít z Bukova?“

„Tak dobře, řeknu ti to,“ svolil jsem neochotně. Dokáže být posedlá otázkami a nedala by pokoj. „Prý nepřestala mít ráda...“

„Koho?“ vyhrkla nedočkavě.

„...našeho tatínka.“

„Na tom snad není nic špatného, ne?“

„Ne, ale ona ho nepřestala mít ráda ani...“

„Ani co?“

„Nu, ani po jeho svatbě s paní Ludmilou.“

Marie se nedůvěřivě zarazila a celá zrudla. „Jak tohle víš?“

„Od dědečka Meka.“

„A kam odešla?“ zeptala se, červená jako pivoňka.

„Vdala se za *bachtermajstra*, co sloužil v Pelhřimově.“

„Co je to ten *bachtento*?“

„Správně je to strážmistr městské stráže.“

„Strážmistru městské stráže se říká *bach* co?“

„*Bachtermajstr*.“

„*Bachtermajstr*?“

„Kdekdo mu tak říká. A když prý i jeho odvedli soldáti, zmizel na Moravě ve válce. Nevrátil se. Matka musela zůstat ve službě. Kvartýr po svém muži v pivovaru musela opustit, ale nechali ji v malém kamrlíku u varny, poněvadž čistila za málo peněz prázdné kádě. Naštěstí měla k tomu i dobré známosti.“

„K čemu jí byli?“

„Přilepšovali jí...“

„Co bylo dál?“

„Za necelé dva roky po odchodu *bachtermajstra* jsem se narodil...“

„Byla samodruhá tak dlouho?“

„Ale ne, nikdo netušil s kým mě počala, jestli se svým mužem, na což prý bylo pozdě, anebo kdo mě vlastně zasel. Ona o tom tvrdošíjně mlčela. Když umřela a já měl zůstat městu Pelhřimovu jakožto poddaná duše, přiznal se náš otec, že se s mou matkou tajně setkával, když občas dojížděl do města...“

Dívka vykulila oči. „On se k tomu přiznal?“

„Ano,“ svěřil jsem jí a chvíli se rozhodoval, mám-li o tom mluvit dál. „Já myslím, že chtěl mít na Bukově mužského dědice z vlastní krve.“

„Dědit můžou i dcery,“ namítla dotčeně.

„Nezapomeň, že tvůj první a starší bratr umřel na mor,“ připomněl jsem jí, „a ty ses narodila teprve až za nějaký čas potom... A mně bylo už skoro sedm let.“

„A z města tě pustili na Bukov?“
„Museli, protože tatínek je svobodný zeman.“
„To je dobře, že tě sem přivezl,“ prohlásila smířlivě.
„Přivezl mě dědeček Mek...“
Znovu nastalo dlouhé ticho.
Hodiny odbily pátou hodinu ranní.
„Bože můj!“ hlesla nečekaně Marie a kousla se do rtu.
„Co je ti?“
Dívka se chytla za hlavu. „A já byla drzá na maminku.“
„Kdy?“
„Zrovna dneska zrána.“

Vůz odbočil směrem ke vsi. Zatímco paní Ludmila pokračovala úvozem pěšky k Bukovu, zeman párkrát zapráskal bičem, aby pobídl valacha ke svěží chůzi. Cesta vedla do kopce. Vzápětí však slezl, uchopil koně za ohlávku a pokračoval pěšky. Vedl zvíře i s kárkou za sebou a díval se přitom na povrch vozovky, objeví-li na dosud vlhkém podkladě jiné otisky než ty, které zanechala fůra sena s voly a jejich pobízeče u ohrady. Sledoval zem až k okraji vesnice, kde končil úvoz, ale nic neobjevil.

Vsi na vršku vévodil dřevěný kostelík. Před léty unikl jako jediná budova ničujícímu požáru, provázejícímu tažení jakéhosi cizího pluku. Drancování postihlo všechny tehdejší obyvatele, z nichž přežil ve zdraví pouze kostelník Hřimal, jenž se podivným zázrakem nacházel jinde.

Vesnici nazývali podle tvrze *Horní Bukov*.

Vyrostla na troskách někdejší osady, ale po konfiskacích protestantského majetku připadla opět církvi a správě biskupa. Postupně se zaplnila novými osídlenci, většinou tak zvanými *skopčáky*, jak se říkalo Němcům, kteří sestoupili před hladem s kopců a poddávali se ochotně vítězným panstvím.

Rodina Bukovských konvertovala nedlouho po Bílé hoře, aby si uchovala životy a majetek, ale přišla o ves, o mnoho lánů polí i lesa. Byla jí ponechána tvrz, louky pouze v jejím nejbližším okolí a kus doubravy. Něco si ponechalo město, něco církev. Nakonec stejně málokdo unikl dalším nájezdům a zhoubě moru. Pouhou náhodou se tehdy zachránila mladičká paní Ludmila a pohůnek Mek, jež oba dva v tušení, že nejtěžší chvíle teprve nastanou, poslal do lesů otec mého otce, starý zeman Bukova, aby se tam ukryli s koňmi a vším dobyt看em.

Po návratu nenašli z rodiny nikoho naživu.

Starého zemana, jeho dva syny, mé strýce, ale i jejich ženy a děti, včetně synáčka mého otce a paní Ludmily, zkosila morová rána, již roznášely drancující pluky. Neštěstí neminulo snad ani jednu usedlost v kraji, celé vesnice zmizely a zdálo se, že náš dvůr Bukov i ves Horní Bukov nemůže potkat ještě něco horšího.

Můj otec, nejmladší z rodiny, nebyl v té době doma. Byl znovu pozván k vojenské službě. U pluků se mu dařilo, těšil se dobré jezdecké šikovnosti, slušné šermířské pověsti, a jelikož dobře ovládal i střelné zbraně, byly jeho služby vyhledávány nejrůznějšími plukovníky. V hodnosti korneta působil po léta jako zástupce velitelů od rejtarů a nikdy se mu nestalo, že by přišel o svěřený praporec. Míval vždy slušné podíly z kořisti. Teprve se skončením války se vrátil natrvalo k ženě a na téměř vyliďněný dvůr Bukova, aby se ujal správy zubožených rodinných statků. S nezanedbatelnou pomocí dodatečného věna paní Ludmily a díky věrnosti a poctivé práci mého dědečka Meka podařilo se mu dostat hospodářství z toho nejhoršího.

Hlavní podíl na prospěchu Bukova měl ovšem chov vzácných plaváků. Zakoupil je od pana Jakuba Straky z Dudína za zbytek své kořisti z války, samozřejmě i s přispěním věna a půjčky od pelhřimovského tchána, docílil znovu jistého majetku. Dnešní noci o všechno přišel.

Nyní zamířil ke kostelíku. Bylo ještě zamčeno a zaklepal na dveře fary. Hřímál otevřel až po třetím zabušení.

„Dobřejtro,“ pozdravil kostelník rozespale, jelikož se včera v noci odebral do postele s notným zpožděním kvůli nečekaným hostům, „co se stalo, Josefe?“

„Za tebou přicházím jako za rychtářem, Hřímale,“ sdělil otec ponuře a kývl hlavou ke kárce, „a velebného pána sháním jako duchovního pastýře!“

„Někdo umřel?“ zeptal se Hřímál.

Otec nadzvedl na kárce houni. „Žeť, ale nestalo se tak přirozenou smrtí.“

„A koho že to vezeš v rubáši?“

„Meka.“

Hřímál se několikrát prudce nadechl. „To mi neříkej!“ vykřikl Hřímál lítostivě, neboť jediný ze vsi znal bukovského Skota odmalička. „Někdo ho snad zmordoval?“

„Ano, ale to není všechno.“

Kapitola druhá

Pochybnosti

Hornobukovská fara sloužila i jako rychta. A nejenom to. Navzdory krátkému času, v němž páter Jan sloužil jako kaplan přímo svému biskupovi v jeho sídle, byl po udělení vesnice diecézi vysvěcen a jmenován i jejím mladičkým farářem. Nestačil se ihned postarat o stavbu fary a nějaký čas přebýval s Hřímalem v jedné z bukovských sednic. Když kněz Jan totiž nastupoval, aby zavedl pořádek v bývalé baště evangelíků v končinách pod Křemešníkem, našel namísto vesnice pouze ruiny s několika zděšenými utečenci ze všech možných koutů válečných zemí, kteří se ochotně diecési poddali.

Tehdy se válčilo všude.

Páter se tedy nejprve ubytoval na Bukově i s Hřímalem, posledním starousedlíkem, jehož pro liduprázdnou ves jmenoval rychtářem i biřicem. Měl v úmyslu přestěhovat se časem nahoru do vsi, na faru, ale její stavba se protahovala. A tak užíval pohostinství Bukova, ať už v lůžku zateplováném pokrývkou z prachového peří, tak i v chutném stravování z bukovské kuchyně. A také se mu zalíbilo posedávat v sednici u piva se zemanovou rodinou. Díky své pohostinnosti nepřišli Bukovští při konfiskacích zdaleka ani o polovinu majetku. Můj otec, ač někdejší evangelík, neupíral před bývalými souvěrci uznání, že páter Jan umí navracet lidem důvěru ve víru, byť v katolické liturgii, že tak činí vlídnou dišputací, bez zlého rozčilování či vyhrožování trestem.

Konverze probíhala všelijak a kupříkladu v Pelhřimově, jenž byl před Bílou horou zcela protestantský, se během pár měsíců podařilo změnit přesvědčení i vyznání všem a naprosto každému, kdo měl ve městě domovské právo. Nikdo se nevzepřel novému katolickému pořádku.

Páter Jan si dost potrpěl na okázalosti mší, horlil sice z kazatelny o římskokatolické pravověrnosti a papežově svatém zastupování Ježíše Krista na zemi, ale dokázal i promlouvat

s prachobyčejnými lidmi jinde než na mších, či při povinných shromážděních v kostele.

Důraz kladl, jak tvrdíval na každém kroku, na *pia causa*, neboli na zbožném účelu. Viděl ho v překonávání duchovní zaostalosti, zasetý do duší staletým protestantským bludem, jenž *sprostou mateřštinou* zbavil službu Hospodinu důstojnosti. Všechny děti ze vsi a celé farnosti musely tudíž navštěvovat dvakrát týdně páterovo sídlo a podrobovat se učení o svatých a blahoslavených světcích. Pro děti několika z mála svobodných duší farnosti uspořádal za něco rodičovských grošíků dokonce výuku čtení i psaní a ovládnutí základů latinského jazyka. Těm nejpilnějším neváhal půjčovat do ruky knihy, aby si mohli po vyučování předčítat příhody ze života Ježíše Krista. Některým – mezi něž vybral i mne – dovolil za dva krejcary nosit si knihu domů do příští neděle...

Mne navíc poslal do klášterní školy v Želivu.

Po třech letech se mi výuka znelíbila. Umluvil jsem otce, aby na mé vzdělání přestal přispívat a vzal mě zpátky na Bukov pro potřeby gruntu. Učení mě docela bavilo, ale neuměl jsem se smířit s direktivním rozjímáním, prověřovaném jedním z mnichů. Vybafl na žáka s otázkou, o čem v zadaném úkolu právě rozjímá, a nechtěl-li být žák potrestán, musel prostě zalhat, cosi si rychle vymyslet, byť uvažoval o něčem jiném. Raději rozjímám před podzimem podle své vůle, kdy a kam bude dobré zasít ozimy, než nadarmo přemýšlet o tom, jak příštího jara šikovně prořezat jabloně, nemáme-li v sadu žádné.

Po návratu si mě hornobukovský farář, páter Jan, zařadil mezi místní kronikáře, přesněji mezi dva písmáky, jimž bylo svěřeno sepisování nejrůznějších událostí obce, zejména těch, jež ukazovaly vzestup ducha a osvícení po vítězství katolické církve a nás, pravověrných křesťanů.

A tak jsem na jednotlivé listy sepisoval glosy.

Stavební úpravy věnoval páter Jan vybavení svatostánku. Zbavil jej protestantské chudoby a prázdnoty. Nechal vybělit stěny a pozval z Řečice zámeckého malíře, aby vyzdobil velké plochy alegorickými výjevy ze života svatých. Ze Želiva dovezl řezbáře a pasíře, aby obohatili oltář, kazatelnu a zpovědnici filigránskými ozdůbkami. Přes pelhřimovského obchodníka sukнем Štajnera zakoupil z tkalcoven v našem městě, ale i z Humpolce, nemálo loktů těžkých textilií, z nichž mu místní ženy sešily obrovitý modrý závěs a nalepily na něj velké množství lesklých bronzových hvězdiček. Látkami pojednal ostění za oltářem tak, aby budily dojem nadýchaného nebeského baldachýnu.

Biskup nešetřil chválou a blahopřáním.

Návštěvy v Horním Bukově byly však vzácným jevem.

Nejvíce se jich sem rekrutovalo z řad koňských handlířů. Do údolí je přilákala vynikající pověst plavých koní našeho dvora, i když páter by raději uvítal, kdyby hornobukovská obec získala postavení poutního místa. Ovšem ani peníze, jež ponechávali koňari za pohostinnost v hospiciu fary, společně s obětí pro kostel, nebyly k zahození.

Často se ve vsi zastavovali a přenocovali řeholníci ze Želiva. Přehrabovali se ve starých hrobkách, nepodařili se nalézt zázrakem ostatky někoho z mučedníků. Jiné, podobně jako včera ony dva mnichy, přivedla do našich končin potřeba nasbírat byliny, rostoucí výhradně na březích údolní říčky, ať již šlo třeba o vzácnou masožravou rosnatku, či o puškvorec, jenž se jinde než v místním močálu téměř nevyskytoval.

S řeholníky popíjel a povídal si páter dlouho do noci. V klášteře Želiva zvolili svého Siarda Falka za opata a od té chvíle nepodléhali strahovskému klášteru. Volněji se jim dýchalo, užívali plodů své práce a nemuseli se navracet každý večer do svých cel.

Chválili Hospodina i várečný um sládků.

A nyní, po ránu, seděli všichni za jedním ze stolů na faře a naslouchali chmurnému vyprávění mého otce o tom, co se předchozí noci přihodilo v naší ohradě, což žádnému z obou mnichů nevadilo natolik, aby s chutí neposnídali.

Jediný páter Jan se nestačil křížovat, jídla se nedotkl a slabě úpěl nepředstíraným zděšením. Nebylo divu, farář jako správný pastýř po létech strávených v Horním Bukově, byl už natolik sžitý se starostmi svěřených oveček, že špatné zprávy nedokázal přijímat chladně a nezúčastněně.

Oba mniši se zabývali ranhojičstvím dlouho, byli tedy navyklí vídat tragické události a nedávali najevo žádné pohnutí myslí. O to víc dokázali klást zvědavě dotěrné otázky.

„Nikdy jsem neslyšel, že by celé stádo skonalo během jediné noci,“ vrtěl mnich Bartoloměj odulou hlavou, na jejímž temeni se leskla vyholená tonzura. Pohlédl na druhého mnicha. „Jenomže já se zabývám spíš chorobami, co postihují lidi, kdežto k nemocným zvířatům zvou bratra Dominika. Zažil’s někdy tak podivnou pohromu, bratře?“

„Zažil,“ kývl hubený mnich. „ale to bylo na porážce. Řezník podřezával dobře dva tucty koní, když si polámali oudy v jedný roklině, kam popadali vinou honáka. Nezbylo nic jiného než ze stádečka nadělat maso pro zámecký psy a vandráky...“

„Moje koně nikdo nepodřezal,“ upozornil otec.

„A taky jsem viděl,“ pokračoval nerušeně mnich Dominik, „a ne jednou, jak poslo celý stádo z vozhrivky a jiný zvířecí choroby. Ale takovým kvapem, jak nám zde tvrdí bukovský zeman, smrt nikdy nekosila.“ Zvedl výstražně ukazovák, jako by chtěl otce kárat. „Trvalo několik dní, nežli posel poslední kůň ze stáda.“

„Ještě včera vpodvečer koním nic nebylo,“ namítl otec. „Stalo se jim to během noci na dnešek.“

„Říkáte, zemane, že do napajedla teče čerstvá voda?“

„Napajedlem protéká voda z potoka korytem,“ odpověděl otec ve snaze o trpělivost k mnišské rozvláčnosti, „a co konež nevpíjrou, přepadá a oteče stružkou zase zpátky.“

„Voda by tolik jedu neudržela,“ navázal Dominik ve své úvaze, „když se pořád občerstvuje. Ale i kdyby se v korytě udržela, tak na malou chvíli. A žádně stádo koní se nenapojí naráz.“

„Proč by ne?“ zeptal se mnich Bartoloměj. „Kdyby jim někdo nasypal hroudu soli, běželi by uhasit žízeň, nemyslíš?“

„Co vy na to, pane kornete?“ otočil se Dominik k otcí a opakoval Bartolomějovu otázku. „Každý kornet od rejtarů to musí znát, vidte.“

Otcí nebylo milé, jak ho oslovil. „Nejsem kornetem už pár let. Věnuju se hospodářství.“

„Nechci připomínat, co je vám nemilé.“

„Ale to nic,“ mávl tedy rukou otec, „to nic...“

„Zaplať vám Bůh za velkodušnost,“ zatvářil se pokorně řeholník.

Otec vrátil řeči smysl. „Cože jste se ptali?“

„Kdyby těm koním někdo nasypal hroudu soli,“ ožil znovu mnich, „běželi by uhasit žízeň, zemane, ne snad?“

„Ne,“ prohlásil zeman Josef z Bukova, „nemyslím. To by musely ze soli někde zbýt droboučké hrudky, nebo aspoň troška. Obešel jsem zdechlíny a všechno v ohradě důkladně prohlídnul. A navíc, jak byste chtěli donutit všechny koně, aby se svorně a ve stejnou chvíli seběhli k lizu?“

„Já nevím,“ přiznal tlustý Bartoloměj a trochu se kvůli své bezradnosti popudil, „ale je nad slunce jasné, že by to neušlo vašemu honákovi.“

„Toho přece zastřelili,“ vložil se do rozhovoru páter Jan. „Znal jsem Meka. Byl věrným služebníkem Bukova. Nikdy by nedovolil, aby se svěřeným zvířatům ublížilo.“

„Zapomínáte, Otče, že ho zastřelili až k ránu, jak nám pan zeman už zkraje vypověděl.“

„Pravda,“ připustil páter, ale přesto vrtěl nesouhlasně hlavou. „Mek patrně spal, když se to přihodilo.“

„Proč by ho tedy ti lotři stříleli?“

„Možná ho probudilo svítání a lotry přistihl.“

„A proč by lotři vyčkávali do rána, když své dílo zkázy dokonali?“ opáčil nesouhlasně Bartoloměj. „Já na jejich místě bych hleděl zmizet do tmy.“

„Svatá pravda!“ přidal se Dominik a vmlouvaně se dotkl otcova obnaženého ramene. „Co o tom soudíte, zemane?“

Otci se nechtělo hovořit o Mekově smrti, proti své vůli uhnul před ním očima a oslovil Hřímala, rychtáře a kostelníka. „Netuším, cože se v naší ohradě dělo a jak to probíhalo, ale chci poprosit, aby na Bukov dneska nikdo nechodil.“

„To je jasný,“ odvětil Hřímál od plotny, „na nějakou dělnou práci a na návštěvy nemáš dneska pomyslení...“

„O to mi nejde,“ řekl bukovský zeman, „já nechci, aby se v okolí dvora někdo motal. Nejprv musím uklidit ohradu, než se mršiny začnou v teple rozkládat.“

„Jak to chceš provést, Josefe? Zakopeš je?“

„Tak velkou jámu bych nezvládnul. Svezu koně na hromadu a spálím je. Uvítal bych, Hřímale, kdybys mi poslal pacholka s volským párem, aby odtahal mršiny na jedno místo, kde udělám hranici.“

„Zařídím to.“

„A můžeš obstarat žok se smolou?“

„Na podpal?“

„Ano.“

„I smolu seženu.“

„Děkuju...“

Mnich Dominik se rychle vmísil. „Dovolíte mi, zemane, abych si ty mrtvé koně prohlídnul, než je spálíte?“ zeptal se a aniž vyčkal odpovědi, vstal od stolu.

„Nu, proč ne, to nemůže zaškodit,“ trošku zaváhal otec, „ale nejdřív musím uložit do márnice Meka.“

Nyní se vmísil mnich Bartoloměj. „Na toho vašeho sluhu bych se zase rád podíval já,“ vstal i on, „jestli smím.“

„Nu,“ neudržel otec v sobě rozpaky, „není na něj pěkný pohled. Zašil jsem mrtvého už do rubáše...“

I páter Jan se na mnicha zamračil. „Také nerad vidím, bratře, když se mrtvým ruší věčný spánek...“

„Chci mu věnovat modlitbu,“ trval na svém Bartoloměj, „ale nemohu tak učinit, dokud nepopatřím mrtvému do tváře.“

„Nu, bránit vám nebudu,“ sdělil mu otec asi nepřiliš přesvědčivě, „jenže...“

„Jenže co?“

„Nemůžete mu popatřit do tváře.“

„Proč ne?“

„Mek už nemá tvář.“

Na bukovském dvoře zaklapaly dřeváky.

Vyskočil jsem od stolu, vyhlédl jsem špehýrkou a otevřel dveře paní Ludmile. Paní domu se vyzula před zápražím, do síně vešla bosky, ani se nerozhlédla a rovnou a nevšíma- vě se vydala ke schodům do prvního patra k ložním kom- natám.

„Stalo se ti něco?“ zeptala se Maruška z kuchyně.

Macecha se zastavila. „Cože?“ promnula si oči, jako by je chtěla zbavit palčivosti ze zadýmení ohništěm v uzavřené síni. „Říkáš něco?“

Maruška vešla do síně. „Ptám se tě, zdali se ještě něco ne- přihodilo?“

„Ne, ne,“ odpověděla rychle paní Ludmila, „všechno, co se přihodilo v ohradě, je beztak strašné...“

„Děje se něco, co nevíme?“ vylekala se dcerka.

Ludmila postoupila o schod. „Na nic se radši neptej!“

„A co pan otec?“ doplnil jsem otázky.

„Co by s ním mělo být?“ zamračila se zemanka.

„Nic nevzkazuje?“

Žena nepromluvila, zavrtila jen prudce hlavou a zmizela na schodech do patra.

„Je divná,“ podivila se Maruška.

„Nedivím se jí,“ prohlásil jsem a vysvětlil si nezvyklé rozpoložení své macechy, „asi ji sebral pohled na tu zkázu.“

„Asi,“ přitakala sestra neklidně, „ale nepamatuju si na tak zlou chvíli, aby zapomněla poručit, čemu že se mám přes den věnovat a co je zapotřebí udělat.“

„Tak se jí zeptej!“ poradil jsem jí.

„Myslíš?“

„Lepší, než si pak nechat vyhubovat.“

Dívka nejprve zaváhala, ale vydala se pomalu do schodů, přešla k ložní komnatě svých rodičů a vzala za kliku. Dveře byly zevnitř uzamčeny petličkou. „Jste tam, paní matinko?“

„Co chceš?“ ozvalo se zevnitř.

„Neřekla jste mi, matinko, co mám dělat.“

„Bože můj, Maruško,“ odpověděla matinka, aniž otevřela, „copak jsi dnešní?“ Zastřený hlas prozrazoval nevrlost. „Je třeba navařit... Jožik ať se postará o dobytek... A nasypete slepicím... Husy vypustíte na potok...“

Dívka přiložila ucho na dveře. „Lidi ze vsi nepřijdou?“

„Ne, musíte se činit sami.“

„Něco vám schází, paní matinko?“

„Co by mělo?“

„Stůněte?“

„Nic mi není!“ ozvala se matinka, ale hlas jí vzlykavě přeskočil. „Chci pobýt chvílku sama...“

„Potřebujete něco?“

„Ne, probůh, ne, ne! A jdi už, prosím tě, jdi!“

Dívka se odlepila od dveří, beze slova sešla po schodech do přízemní síně a dole pokrčila rameny. „Sebralo ji to dost, měl jsi pravdu,“ řekla s určitou vzdorovitostí, „jenom nevím, proč si myslí, že by to nemělo sebrat i mne.“

„I mne,“ řekl jsem.
„Nás všechny, vid?“

Bukovský zeman odhrnul na kárce houni. Páter Jan i oba mniši přistoupili ke smutnému nákladu. „Vidím, že jste rubáš už dobře zašil,“ zabručel páter a vrhl vyčítavý pohled na premonstráty. „Snad bychom ho mohli nechat na pokoji, ne?“

„Chci se podívat!“ pravil Bartoloměj rozhodně.

„Proč na tom tak trváte?“ zeptal se Hřímál.

Bartoloměj asi neměl chuť odpovídat. „Slibuju vám, že nebožtíkovi zase ten rubáš zašiju.“

„Ale proč se chcete podívat?“ zeptal se i otec.

Ani tentokrát mnich neodpověděl přímo. „A byl ten váš pacholek naší víry?“

„Pokřtili ho na křesťana ještě jako chlapce.“

„Naší víry?“

„Jak jinak.“

„Pak jako mrtvý patří jedinému Hospodinu.“

„Zajisté.“

„A také církvi svaté!“

„Nu... to jistě,“ souhlasil otec a vrátil se k původní otázce, „ale prozradte nám, prosím, proč se chcete podívat?“

I páter Jan se přidal. „Neměl bys, bratře Bartoloměji, odpovědět na pokorně a ve vsí slušnosti položenou otázku?“

„Poněvadž i přes látku rubáše vidím, že nebožtík leží rovně, jak ho někdo po skonu připravil k poslednímu a věčnému spočinutí,“ odpověděl mnich dotčeně a neskrýval své pohoršení. „Muselo se tak stát krátce po jeho smrti, ještě než zhyňuli koně...“

„Ne,“ namítl otec, „tak to nebylo. Když jsem ho ráno našel u ohrady, byli koně mrtví, ale Mek nebyl ještě ztuhlý. Proto nebylo obtížné srovnat mu údy i tělo pro truhlu.“

„Vy jste ho narovnal, zemane?“

„Já.“

„Zatlačil jste mu oči a podvázal bradu?“

„Ne, nebylo co podvazovat.“

„Říkáte, že mrtvola nebyla ještě ztuhlá?“

„Slyšel jste mě dobře.“

Mnich Bartoloměj přimhouřil významně oči. „To by ovšem znamenalo, že váš pohůnek musel být při tom, když hynulo vaše stádo,“ řekl pátravě a zvolna, „vidíte, zemane!?“

„Nevím, nejsem vševědoucí.“

„Měl nebožtík svázané ruce a nohy?“

„Ne,“ odpověděl otec rychle, ale cosi ho zarazilo, jak se mu znovu vybavil obraz z rána, „ačkoliv...“

„Něco vám přišlo na mysl?“

„Ano... Když jsem ho našel, svázaný nebyl... Já nevím, jestli ho ti zlosyni nesvázali předtím...“

„Před čím?“

„Před... před tou popravou.“

„A proč by ho potom rozvazovali, když jim nemohl již v ničem zabránit?“

„Já... já nevím.“

„Našel jste odhozené řemeny či provazy od pout?“

„Ne, nic takového jsem nenašel...“

„Proč si tedy myslíte, že vašeho pacholka mohli předtím spoutat?“

Zemanova trpělivost přetékala. „To je přec jasnější nad slunce!“ zvýšil hlas. „Copak by Mek nečinně přihlížel, jak nám nějací lotři mordují koně?“

Bartoloměj si složil bohorovně ruce na břicho. „Něco vás pohoršuje, zemane?“

Jindy by dal průchod svým pocitům nepokrytě a patrně by vybuchl, ale nyní se přemohl. „Divíte se mi?“

Na otázku místo mnicha odpověděl Hřímal. „Kdo by se ti po takovém neštěstí, Josefe, moh vůbec divit.“

„Správně, rychtáři!“ přidal se páter Jan. „Bukovského zemanu se zmocnilo pohnutí myslí. Na jeho místě by nedůtklivá pohoršlivost postihla i mne.“

„Ani já se nedivím zemanovu pohnutí myslí,“ pokračoval mnich Bartoloměj, „ale nabyl jsem dojmu, že ho pohoršuju já. Myslím svými otázkami. Já toliko pomáhám dobrat se pravdy...“

Otci se protivilo budít dojem, že se neovládá. „Dobře, mnichu,“ pravil mírněji, „cože jste se to ptal?“

„Mluvili jsme o tom, že vašeho pacholka museli spoutat, aby mohli spáchat zločin na vašem zboží,“ pravil Bartoloměj a významně nasál do svých nozder vzduch, „a já ve svém nose cítím, že se tak opravdu stalo.“

„Vážně?“

„Kromě pachu smrti cítím z kárky kořalku,“ vysvětlil mnich a vytáhl odkudsi ze záhybů své kutny nůž. „Pouta mámení a obluzení jsou mnohdy silnější než řetězy.“

Otec pochopil, co mnich naznačuje, ale o Mekově odporu k páleným nápojům úmyslně pomlčel. „Vedle mrtvého pacholka vskutku ležela nádoba, z níž čpěla pálenice,“ přiznal pouze. „Nikdy předtím jsem takovou čturu neviděl...“

„Můj nos mě klame málokdy,“ prohlásil mnich Bartoloměj chlubitivě. „Nu, přesvědčíme se,“ švihl nožem, rozpáral švy na rubáši a odhrnul tkaninu z hlavy nebožtíka.

„Hrůza!“

Z nečekaného pohledu na mrtvého starce, jemuž chyběla tvář, neudržel páter v sobě výkřik, pokřičoval se několikrát za sebou a odvrátil se.

Odvrátil se i Hřímál a druhý mnich Dominik.

Bartoloměj se naopak ohnul, shýbl se ještě níž nad kárku a číchal. „Myslím, že se váš pacholek ožral režnou,“ sdělil mi, „a to notně, jinak by ten smrad dávno odnesl vítr.“

„Vypadá to tak,“ hlesl otec nepříteli jistě.

„Nevěříte mému nosu?“ zeptal se mnich dotčeně.

„Ale ano, věřím,“ kýval otec už horlivěji. „Já sám na kořalce nepoznám, je-li ze slív, či ze žita. Musíte mít o pití velké vědomosti.“

Dvojitý význam otcovy poznámky ponechal Bartoloměj bez odpovědi a znovu se sehnul nad zohavenou mrtvolu. „Tohleto se mi nezdá,“ brblal a nosem se málem dotýkal místa, kde mívala bradu. „Museli by mu strčit hlaveň až do pusy... Zbytky kůže jsou ožehnutý a začouzený od prachu...“ Narovnal se a pohlédl znovu na zemana. „Kde jste říkal, že ležela jeho mušketa?“

Zemanovi zatrnulo. „Neříkal jsem o tom nic, ale našel jsem mušketu v trávě, asi dva sáhy od mrtvoly.“

Mnich zavrtěl nedůvěřivě hlavou, popadl nebožtíkovu paži a sklonil se nad ní znovu do těsné blízkosti. „Má od prachu očouzené prsty,“ mumlal, „což nám napovídá, že střílel on.“

„Zkuste si dát hlaveň muškety do pusy a dosáhnout pak na spoušť,“ doporučil Hřímal. „Ta zbraň je delší než paže.“

„Palcem u nohy lze dosáhnout spouště,“ připomněl mnich.

„Mluvil jste o očouzené ruce,“ připomenul Hřímal.

„Pravda,“ přiznal mnich, „kolik jste slyšeli ran?“

„Já neslyšel nic,“ odpověděl otec, „jelikož jsem tvrdě spal. Ani moje žena nic neříkala.“

Mnich vrtěl dlouho zamyšleně hlavou. „Vypadá to, jako by se ten stařík zastřelil sám...“

„Žádná mrtvola nedokáže odhodit zbraň od sebe,“ vmísil se mnich Dominik.

„To jistě ne,“ souhlasil páter Jan.

„Možná těch ran u ohrady padlo víc, ale u vás ve dvoře na Bukově to nikoho neprobudilo,“ přemítal Bartoloměj a přitom ohledával dál pozůstatky. „Pravdou je, že váš pacholek byl opilý namol, což mu možná odchýlilo mušku, když po lotrech vystřelil. Ti ho stačili omráčit, než znovu naládoval, a když dokonali dílo zkázy na koních, zblízka ho odstřelili a zbavili života, aby vám nemohl vyjevit, co spatřil na vlastní oči.“

Úvaha želivského řeholníka dávala smysl tomu, kdo neznal Meka a jeho zvyky. Otec si už ponechal veškeré pochybnosti pro sebe. „Co nyní povídáte, mnichu, je úvahou bystrého úsudku,“ prohlásil nahlas.

Bartoloměj se zapýřil. „Přísahal bych, že ten člověk se zmarnil sám, ale po tom, co jste mi pověděl, zemane, shledává vás léčku...“

Páter Jan se otočil. „Léčku k utajení samomordu?“

„Ne,“ zavrtěl polekaně hlavou mnich, „to neříkám.“

„Co tedy chceš říct?“ naježil se rychtář Hřímal.

„Chci říct, že to nastrojili lotři. Začínám se bát, že to políčili, abychom se dohadovali a pletli se.“

„Abychom se utvrdili v dojmu, že Mek spáchal hřích na sobě,“ ptal se páter, „a aby se nám jevil jako spoluviník?“

„Pravdaže,“ kývl náhle a nečekaně mnich Dominik, „aby se tak jevil a nás aby to ošálilo...“

Bartoloměj tleskl. „Bratr Dominik to pochopil.“

„Tak to vidím i já,“ řekl otec tentokrát zcela upřímně a s určitou úlevou. „*Léčka* je správné slovo.“

Mnich se na něho znovu zadíval. „Ale nedali oběti zbraň do rukou,“ stále vrtěl hlavou. Nebylo jasné, zdali to kroucení není jeho nějakým stálým tikem, ale hned dalším dotazem takový dojem vyvrátil. „Opomenutí nebo oumysl?“

Otec mlčel, ale prý pocítil vlastní uši, jak rudnou.

„Máte fikaného nepřítele,“ dodal Bartoloměj, „a podle mého soudu, zemane, až příliš fikaného.“

Zeman zaslechl v hlase potměšilost. „Zdá se.“

„Víte o někom?“ zeptal se páter Jan.

„Vůbec nikdo mě nenapadá.“

Paní Ludmila seděla nehnutě na posteli. Až po drahné době, když poznala, že věci se mají jinak, než všichni na Bukově předpokládali, svěřila Marušce, co onoho

dne pocítovala. Samozřejmě netušila, zrovna tak jako já, že budu i o těchto událostech na Bukově psát. Už proto se varuji dávat slovům jiné podoby významů.

Hleděla z okna do dvora.

Upoutal ji srovnáním pocitů z někdejška. Nevnímal dvůr v podobě, jak vypadal v téže chvíli, ale jak se jí odvíjely obrazy dávno prošlých let. Nikoliv v ustáleném plynutí dějů a v čase. Viděla jakousi mozaiku událostí, jak se zarývaly do její citové paměti.

Stalo se toho na Bukově hodně.

Vdala se v tomtéž roce, kdy vyhořel Pelhřimov. Bylo jí šestnáct let. Do nového domova si přivezla slib, že dostane věnem truhličku stříbrňáků, jen co její otec postaví znovu vyhořelý dům a obnoví obchod. S ní se dostavila na tvrz Bukov i nečekaná okolnost: žárlivost jiné krasavice, jež pocítila otcovu veselku jako zradu. Způsobila osudovou roztržku mezi novomanželi.

Tou krasavicí byla Mekova dcera Barbora.

A moje skutečná matka.

Mek postavou příliš nevyrostl, ale proslýchalo se, že co mu chybělo na výšce, dostalo se mu na jiných přednostech, což vzbudilo v jedné příliš horlivé děvečce zvědavost a následně i Barbořino početí. Mekovi hrozilo stětí mečem. Svedení panny se trestá na hrdle, a dědeček, navzdory varování, že děvečka podržela ve vsi každému chtivému chasníku, přistoupil na oddavky a zachránil se. Tato povětrná matka, má pravá babička, zemřela při porodu na poli. Zanechala po sobě robě s neobvykle rezavými vlásky a nikdo už nechoval nejmenších pochybností, že děčko vzešlo z Meka, jejího manžela před Bohem.

Mek přijal dcerku jako správný táta.

Proto holčína vyrůstala na tvrzi Bukov.

Odkojily ji otcovy tety a když dospěla do kromobyčejné svůdnosti, začali jí nadbíhat všichni mladíci, muži i starci. Barbora si libovala v popletení chlapských hlav, ale nakonec se zbláz-

nila do nejmladšího bukovského synka Josefa, a ačkoliv se jí nepodařilo z něho vymámit manželský slib, nechávala se slyšet mezi děvečkami, že s ním mívá tajné schůzky. Nepřestala s tím prý dokonce ani tehdy, když už byl ženatý s Ludmilou.

Pokud otec uprostřed válčení přijel na Bukov, neboť lidé ubylo tak, že ho jeden podplukovník musel umluvit k tažení na Olomouc, věnoval se doma naplno své ženě. Leč jistá děvečka se chtěla zavděčit a neváhala na Barboru upozornit ucho nové paní. Tichounce, leč barvitě. Otec se těmto povídačkám nejdřív smál, ale paní Ludmila se cítila hrubě uražena. Ponižovaly ji zkoumavé pohledy, jimiž ji Barbora i ostatní lidé ve dvoře významně a zkoumavě častovali.

Takhle mi to svěřil čas. Složil jsem si to dohromady ze střípků. Něco mi svěřil dědeček a z jeho vzpomínek *bába* Ulrike Hessová, něco i otec mezi řečí, něco Hřímál či Maruška, lecos jsem domýšlel sám.

„Josefe,“ oslovila jednoho pozdního večera paní Ludmila svého muže v ložnici, „říká se na Bukově, že se štedře dělíš o své mužské choutky.“

„Já? A s kým?“

„S Barborou. Provádíte prý to tajně na seníku. Takové řeči se mi nelíbí.“

„Věříš báhorkám, Lidko?“

„Proč bych neměla?“ pokrčila nos jeho mladá žena. „Je pravda, že Barbora je děvenka mimořádně krásná. Nedivila bych se, že by tě dokázala svést, když dokázala poplést hlavu všem chasníkům v širokém okolí Křemešníka.“

„Na mne ta její kukadla neplatí,“ smál se kornet Josef, „já ji znám odmalička a mám v živé paměti, jak se pokakávala a nechala si utírat zadeček lopuchem od každého, kdo šel právě kolem.“

„Umí s tím zadečkem náležitě kroutit,“ odfrkla Ludmila a pokračovala ve škodolibém dotazování. „Prozrad' mi, Josefe, zdali už i jako dítě houpavě pohazovala prsy?“

„Blázníš, copak měla prsa?“

„Zato teď je má, tři z nich bradavky, nestahuje si je, neschovává je pod límcem a úmyslně je staví na odiv... Dráždí mužské oči. Líbí se ti to?“

„Nevšiml jsem si,“ zamračil se Josef.

„To je mi k nevíře,“ sykla paní Ludmila výsměšně, „že jsi tak slepý a uniklo ti, jaké potěšení jí poskytuje svádění. Měla prý políčeno na tebe i jako na manžela.“

„Nikdy bych ji nechtěl za ženu, právě pro ono svádění, o němž každý hovoří. Já chci mít za manželku věrnou a oddanou ženu, abych měl jistotu, že moje děti jsou opravdu ode mne.“

„Opravdu tě to nikdy nenapadlo?“

„Ne, pro mne je Barbora cosi jako příbuzná. Chovám k ní vztah jako k velmi blízké osobě z rodiny. Proto mě nevzrušuje. Mne uchvacuješ ty, Lidko, a tak to zůstane. Neměl bych raději sfouknout svíčku?“

„Raději ne, Josefe,“ přikryla se paní Ludmila až po krk příkrývkou. „Dokud je na Bukově ta prsatá zrzka s vyšpulenou zadnicí, neumím se ti oddávat. Připadám si jako slameník a věř mi, že je to protivné zjištění. Pokorně tě prosím, nehněvej se na mě za neposlušnost, ale užitečnější nám bude spánek.“

A tak se stalo, že Barbora musela z domu.

Paní Ludmila nedbala nic na Mekovy protesty, trvala na jejím odchodu z bukovského dvora, hrozila, že jinak se vrátí k rodičům, a podporována v té vzpouře i starým zemanem, svým tchánem, zaopatřila dceru skotského pohánka měšcem, snad jako věnem do nejistého života. Dali jí dokonce možnost vybrat si panství, kde by se jí líbila služba. Navrhovali, že jí seženou místo u lepších lidí v Řečici, na Žirovnici nebo v Kamenici, ale Barboře, patrně z obvyčejné náklonnosti k otci Mekovi, se nechtělo příliš daleko a zvolila si Pelhřimov, kde dostala službu v pivováře.

Starý zeman velkoryse Mekovi dovolil, aby zapřáhl kárku a odvezl dceru do města, přestože by těch pár věcí unesla ve svém ranci a došla snadno do pelhřimovského pivovaru pěšky.

Barbora si při svém loučení s Bukovem neodpustila pod oknem Ludmily na ni zavolat. „Paní Ludmilo,“ křičela zdo-la, „buďte tady s Pánem Bohem! Jednou se sem vrátím, uvi-díte.“

Ludmila vykoukla ven. „To si nemyslím, Barboro.“

„Nikdy nechvalte dne před večerem!“ posmívala se dívka. „Však víte, co se dneska děje ve světě, člověk se nenaděje a je po něm, ani nemrkne.“

„Věřím Bohu, že já z Josefa vdovce neudělám,“ neudržela se paní Ludmila. „Netěš se planou nadějí, Barboro!“

„Umřu-li první já,“ pištěla Barbora smíchy, „budu vás sem chodit strašit jako zlej duch.“

„Mlč, děvko!“

„Pamatujte si to, jako *zlej duch!*“

Ludmila zbledla, považovala Barbořina slova za prokletí, neřekla už nic, kdežto starý zeman ztratil trpělivost.

„Meku,“ zvolal přísně na pohůnka, „odvez si konečně tu dračici, nebo se neudržím a šlehnu ji bičem!“

A tak Barbora odjela navždycky z Bukova.

Nebyl to zdaleka jediný případ, kde se zemané zbavovali děvenek a ženských, jež zasvěcovaly ušlechtilé dědice do tajů tělesného obcování. Velmi podobnou událost zažili údajně i na Dudíně, odkud rovněž musela odejít děvečka, jelikož si neuměla odříci zásluhy za vyučení všech bratrů Strakových, včetně pana Jakuba. U nás tedy zdaleka nešlo o něco výji-mečného.

O Barboře pak na Bukově dlouho neslyšeli. Mek ji ve měs-tě sice občas navštívil, ale ponechal si zprávy o ní pro sebe. Zatajil dokonce její oddavky, neřekl nic o tom, že krátce po mém otci i její muž odešel do války kamsi na Moravu, ale tam zmizel. Mek zamlčel na Bukově dokonce i mé narození.

Matku jsem si pamatoval dobře, ale jednoho dne jsem ji už neviděl. Sdělili mi, že odešla do nenávratna a předtucha, že zemře dřív než Ludmila, se děsivě naplnila.

V pivovaře se potom objevil dědeček Mek. Po pár dnech si mne odvezl na Bukov. Až tady mi vyjevili, že Josef, poslední z bukovských zemanů, je mým otcem.

Mnich Bartoloměj přikryl Meka rubášem. Sepjal ruce a nad nebožtíkem se hlasitě pomodlil, jak slíbil, ale pronášená slova si jen tak mumlal, takže mu nikdo z přítomných příliš nerozuměl.

Páter Jan však při té modlitbě uctivě u kárky poklekl, potom sám přidal několik pobožných vět v latině, aniž i těm otec jako bývalý protestant porozuměl. „*Quod bonum, faustum fortunatumque eveniat!*“ řekl nakonec.

„Amen,“ pravili svorně všichni.

Dopravili kárku ke kolně u kostela, jež sloužila občas jako márnice a uložili Mekovy pozůstatky na máry, než místní bednář stluče z dubových desek truhlu.

„Nyní se podíváme do vaší ohrady,“ připomněl Dominik.

„Přivedu pár volů,“ oznámil rychtář Hřímál, „a dovezu i něco smoly...“

Odešel i s páterem zpátky na faru a oba mniši se zatím uvelebili na korbičce kárky. Otec se chopil opratí, ale kráčel vedle vozu, aby svého jediného živoucího valacha nenamáhal, byť cesta ke dvoru a k ohradám vedla s kopce.

Slunce začínalo pálit.

Náš dvůr Bukov minuli a vydali se rovnou k ohradě. Její strašlivá přítomnost začínala být patrná ještě předtím, než se k ní dostali na dohled. Doléhalo k nim bzučení statisíců much a mračen všelijakého dalšího hmyzu, které sem již ze širokého okolí přilákal smrdutý puch koňských mršin.

Mniši si natáhli přes hlavy kápě. Pak si převázali přes nos šátky. Snad chtěli i našeho valacha ušetřit zdrcujícího pohledu na trudný koňský krchov. Zastavili před keři, lemující úvoz a oddělující ho od plotu ohrady. Tam povoz ponechali a všichni tři došli pěšky.

Bartoloměj neudržel slzy zděšení. „Bože můj,“ sesunul se na kolena, aby se pohroužil do modlitby, „co tady vidíte, zemaně, je dílo ďáblovo...“

„To vidím i bez tebe,“ skřípal otec zuby, „ale nevidím nástroj, užitý ďáblem k ohavnému dílu.“

Dominik naopak celý jako by ožil. Přeskočil plot ohrady, běhal od jedné zdechliny ke druhé, díval se jim do očí, tahal je za jazyky, mačkal vzedmutá břicha a čichal i k lejnům, na nichž hodoval hmyz. „Smrt nastala buď z prudké otravy, nikoli z choroby, anebo způsobem, jenž mi dosud zůstává utajen,“ řekl když obešel několik mrtvých koní, „a nevidím nikde žlaby na obrok, či žebřiny na píci.“

„Taky žádné nenajdete,“ odpověděl otec přes plot. „Na pastvě jsme plaváky přikrmovali zřidkakdy.“

„Ale přesto jste je přikrmovali?“

„Občas.“

„A jak jste je přikrmovali?“

„Hodili jsme do koutů náruč jeteliny, anebo odsypali ze žoku něco ovsa...“

Mnich přestal poslouchat, dál se nevyptával a v hlubokém předklonu začal rejdit po rozích ohrady, s očima upřenýma do země. V jednom koutě, jenž sousedil s cestou, objevil slehlou hromádku oschlé píce. „Mám to!“ ječel a mával pěstí. „Pojď sem, Bartoloměji!“

Druhý mnich si přitáhl těsněji k nosu šátek a podlehl břevo ohrazení. „Cos našel, Dominiku?“

„Jestli tohle není konitrud, ať mě šlak!“

„Nerouhej se, milý bratře, nepřivolávej na sebe šlak,“ napomenul mladšího souvěrce mnich a nastavil ruku. „Ukaž!“

Dominik mu podal snítku. „Však se podívej.“

„Je to tak,“ potvrdil po chvilce zkoumání Bartoloměj, „máš pravdu nade vše pochybení.“

„Zbylo toho spousta, ale po chvíli by slunce vysušilo všechno a byliny by se rozpadly na prach,“ lebedil si mnich Dominik. „Přišli jsme včas.“

„Včas?“ ozval se otec přes plot. „Spíš pozdě.“

„Nečilte se, zemane,“ uklidňoval ho mnich, „já mám na mysli, že jsme objevili včas příčinu té hrozné smrti. Nikoliv, že jsme přišli včas, abychom jí zabránili. Otrávilí vám stádo účelně. My nyní víme, čím. A konitrud nebyl jedinou látkou, co to neštěstí způsobila.“

„A co tedy ještě?“

„Našel jsem další smrtonosné snítky.“

Zeman nerozuměl. „O čem to mluvíte?“

„O jedovatých bylinách mezi zbytky z jetele.“

„Kde by se tady vzaly?“

„Nastražili je tu,“ odpověděl mnich, „ale prosím vás, abyste se neptal, kdo.“

„Proč se nemám ptát?“

„Protože se to z nich nedá poznat.“

„Třeba dá, rostou-li kdesi vzácně. Podle místa, kde se vyskytují, třeba v cizině. Tak se dá poznat, odkud přišli ti lotři.“

„Nerostou vzácně, zemane,“ řekl Bartoloměj lítostivě.

„Vysvětlíte mi to?“

„Zajisté,“ pravil mnich a pokynul Dominikovi.

Mladší mnich přistoupil, napřáhl k pánovi Bukova dlaně, na nichž ležely již polosuché snítky bylin. „Na močálovitých lukách a v lesích, zejména jako u vás v pořící, roste bylinka, po našem krátce *konitrud*. Je jedovatá a jsou na něj obzvláště citliví koně a skot,“ chrlil ze sebe ochotně Dominik. „Stačí špetička v píci a usmrcuje. Jed přechází i do mléka a pak uhynou i hříbata. Možností je více,“ sevřel jednu z dlaní.

„To přeci vím,“ řekl otec, „velmi častá na podzim bývá i otrava *ocúnem*...“

„Ten ale vytváří růžovofialové květy, je celý jedovatý, zvláště semena. Účinná látka z něho přechází i do mléka a může škodit i v potravě,“ doplnil ho mnich.

„Jenže není podzim!“

„Nu, právě,“ pravil Dominik a napřáhl blíž druhou dlaň se zbytečky žlutých okvětních lístečků. „Pohleďte na dobře známý *blatouch*. Je masově rozšířený na provlhčených loukách. Je zvláště nebezpečný v čerstvé zelené píci a na pastvě...“

„Ačkoliv stačí k otravě málo, nemohl si zloduch přinést byliny v kapse,“ namítl otec. „Na tolik koní musel konitrud i *blatouch* namíchat do jeteliny v opálce.“

„Jistě,“ vylezl z ohrady mnich, „přinesl toho dobře nůši.“

„Víc! Aspoň dvě nůše nebo napěchovaný žok.“

„V takovém případě měl přinejmenším trakař.“

Bartoloměj vylezl za ním a sejmul z tváře šátek. „Spíš musel přijet vozem...“

„A zanechat stopy po kolech.“

Dominik pohlédl na povrch cesty. „Vidím čerstvé koleje po obručích...“

„Žeť,“ přikývl otec, „a jsou jediné. Pocházejí totiž od žebříňáku. Ze spodních luk vezl seno. Nikde nevidím stopy po trakaři, nevidím šlépěje, ani otisky po podkouvách, pokud nepočítám čerstvé stopy po tahounovi naší kárky...“

„Travič nemusel přivést jedovaté byliny po cestě,“ řekl Dominik. „Mohl se sem dostat jinudy.“

„I tak by musel po sobě zanechat stopy,“ zapochyboval otec, neboť terén kolem ohrady důkladně prošel.

„Nikde není řečeno, že škůdce přišel po zemi,“ pravil Bartoloměj.

„Cože?“

„Mohl sem přiletět, zemanel!“

Zeman to nechápal. „Jak by sem mohl někdo dostat žoky nebo nůše povětrím? To přece nikdo nedokáže.“

„Ale dokáže!“ ušklíbl se Bartoloměj.

„Létat nikdo nedokáže.“

„Otec Bartoloměj má pravdu,“ přidal se Dominik.

„To snad ne!“

Dominik na otce káravě pohlédl. „Démoni to dokážou.“

„Kdože?“

„Démoni,“ opakoval mnich ponuře, odtrhl zrak z tváře duďinského zemana a znovu se rozhlížel po díle zkázy.

Otce zneklidnil, byť hodně vysvětloval. „Myslíte?“

„Tuhle hrůzu nemohl přece učinit lidský tvor,“ pravil mnich přesvědčivě. „Hospodin by to nedopustil...“

Od návrší se ozvalo prásknutí. Jako by tam kdosi právě vystřelil. V úvoze se objevilo spřežení volů pod jhem. Poháněl je sem býkovcem kostelník Hřímál, taktéž i rychtář vsi Horního Bukova.

Švihal nad hlavou býkovcem.

Paní Ludmila nespouštěla oči z okna.

Čas, jakoby se jí zastavil, byť ten již prošlý, ale v ní uvízlý. Vtíral se s neúprosností nechtěně lítostivé paměti...

Válka se bukovskému údolí dlouho vyhýbala.

Místo leželo stranou možných přesunů vojsk. Mezi Pelhřimovem a Jihlavou vedla už mnohem pohodlnější cesta. Klikaté a pahorkaté území odrazovalo námahou i blouděním, aby se do údolí vydal pochodem větší počet ozbrojenců, byť vojska občas využívala možnosti obtížné dopravy podél nedařléké říčky, spíš potoka. Tvrz nevšimavě míjeli, spatřit Bukov od břehů nebylo totiž možné, právě tak jako nedalekou ves, skrytou s maličkými poli i s věžičkou zvonice mezi hustými

porosty lesů. Občas se poblíž objevily menší oddíly. Stávalo se to omylem nebo zřídka jen náhodou. Na proražení vrat brány, anebo na zdolání hradby si netroufaly, natož aby se zdržovaly obléháním.

Náhorní ves však padla při prvním náporu.

Stalo se tak až v době, když již ve dvoře obývala paní Ludmila s maličkým synkem, kdežto otec tehdy doprovázel jako velitel zesílené jízdní stráže jisté velmože za slušný peníz do Vídně. Té noci zabušil kdosi na vrata Bukova, odmítl se nechat prohlédnout ve světle fakule a na otázky neodpověděl žádnou srozumitelnou řečí. Nebyl tedy vpuštěn, ale bylo mu nabídnuto, že se smí dostavit za ranního světla.

K tomu nedošlo.

Přestože v údolí platila odvěká zásada, že pro případ nebezpečí se otevrou vrata Bukova ohroženým vesničanům, aby ve tvrzi našli spásu, nikdo se tentokrát neobjevil. Zato se ze vsi ozývaly strašlivé výkřiky. Šlehalo odtud vysoké plameny, z tvrze dobře viditelné.

Starý bukovský zeman se starším synem a dvěma pacholky nechal rychle sedlat koně, aby spěchal do vsi na pomoc, ale ještě v bráně je zastavil hrnčír. Přivrávorál s obličejem očouzeným, v oděvu poničeném ohněm, mával rukama a řval, aby se posila vrátila za hradby, že nikdo jiný už ve vsi nezbyl.

Útočníci drancovali a plenili.

Bez předchozího varování zapalovali lidem střechy nad spícími hlavami, ale kdo se probudil žárem a chtěl se spasit útekem z ohně, nebránili mu v útěku, nedržel-li v ruce zbraň. Několik žen popadli, v rychlosti jim vyhrnuli haleny a sukyně, dva chlapi jednu každou podrželi, aby se třetí mohl na ní ukojit, vystřídali se, mnohé potom pustili, ale šest, co se přitom vzpouzely, ubodali. Soldáti brakovali krechty, kvelby a chlívky, sebrali vše, co nezničily plameny, a aniž kromě supění, chrčení a nelítostně zuřivého vyty promluvili jediné lidské slovo, odešli opět do tmy.

Takhle tu noc popsal hrnčič, ale nedokázal říci, kdože byli ti útočníci, k jakému vojsku patřili a kolik jich vlastně bylo. Se svítáním se objevovaly na Bukově další duše. Přežily požáry svých domů útekem a přepadení přečkaly v úkrytu lesa. Mnoho jich nezbylo.

Zeman ubytoval matky s dětmi v ratejně a ostatní po stodolách. Otevřel sýpky, pobil dvě prasata a nechal nadojit mléko pro obecné nasycení. Za to nepožadoval náhradu, ale měl lidi k tomu, aby se hned ráno navrátili do trosek svých domovů a snažili se je ve dne za světla znovu vystavět, či pospravit. A že se na noc mohou vždycky uchýlit do tvrze.

Leč k tomu již nikdy nedošlo.

Na tvrz se dostavili další tři cizinci.

Byli ve zbroji, vrávorali jako opilí a špatným jazykem jim sdělili, že přinášejí vzkaz a požadovali pro sebe jídlo. Toho se jim dostalo a když se najedli, oznámili, že jejich veliteli je známa poloha Bukova a dostaví se, aby zrekvíroval koně a také aby tu zanechal další raněné a nemocné...

A jen co muž, jenž za ony tři mluvil, vyřídil vzkaz, vydávil, co pojedl, a upadl do mdlob vysílením a horkostí.

Starý zeman povolal k sobě Ludmilu.

„Je třeba odvést pár hnědáků, kravky, stádečko ovcí a mladé ženské do bezpečí,“ řekl jí, „ale kromě Meka nemohu postrádat jediného muže. Nechám si tady jednu dojnici, tažné voly a starého valacha. I drůbež zůstane. Troufneš si odehnat dobytek do úkrytu v doubravě a s ženskými se o něj postarat?“

„Zajisté, pane otče.“

„Mek zná cestu,“ pokračoval starý zeman. „Stojí tam seník, kde se dá nocovat. Palouky poslouží za pastviny. Musíte postavit ohradu, krytou křovím, a dávat si pozor, abyste se nevyzradili.“

„Dáme na to pozor,“ řekla Ludmila, „ale co na to říká váš Škot?“

„Mek?“

„Ano, ten.“

„Mám se zeptat, co říkáš,“ pravil zeman Skotovi.

„Bylo by asi zapotřebí dopravit tam nějaké žoky ovsa, kdyby se rozpršelo na víc dnů a pastva se zapařila.“

„Pamatoval jsem na to,“ pokýval šedivou hlavou zeman, „při otavách jsem se k seníku několikrát vypravil, posekal traviny a usušil je na suchou píci. Sena je v lese dost pod střechou z větví. Možná bude zapotřebí přístřešek zesílit další vrstvou z chvojí.“

„Jak si tedy přejete, pane otče,“ řekla Ludmila.

„Oves naloží Mek na soumara se zásobami pro tebe a pro další mladice, abyste nestrádaly...“

Paní Ludmila svého tchána přerušila. „Jak to, že tam s námi odejdou pouze mladší ženy?“

„Nu,“ promnul si čelo zeman, „nemyslím jenom na panny a ty úplně mladé, ale i ty, co již oslavily pětadvacet nebo i třicet let věku. Těm, co už bylo třicet, hrozí sice stejné nebezpečí, ale mají zkušenost, jak se ubránit.“

„Jaká je ta zkušenost?“

Zeman neodpověděl, nechtělo se mu.

Ludmila však otázku opakovala. „Chci vědět, jak?“

„Nedávají najevo svůj odpor a hnusotu,“ odpověděl zeman stroze, „ale na další ženské triky se nevyptávej, propadám se přitom hanbou.“

Paní Ludmila věděla, že zeman chce uchránit ženské nejen od zneuctění, ale i od nechtěného početí, byť se všude rodilo nepočítaně dětí, jež byly plodem násilí a nepopatřily na svět z manželských loží. Náhle se jí sevřelo hrdlo tušenou obavou. „Ale své děti do lesů vezmeme s sebou, vid'te.“

„Děti zůstanou na Bukově,“ poručil zeman a zahleděl se jinam, snad na střechu, jako by uvažoval, jak odsud přemístit i holuby.

„Bez synka neodejdu!“ vykřikla.